МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

на тему: «Реалізація лексико-семантичної категорії війни в англійськомовному медійному тексті як проблема перекладу (на матеріалі останніх новин про події в Україні)»

Студентки групи Па 56-22
факультету германської філології і перекладу
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Трухан Ольги Вячеславівни

Допущена до захисту
«____»_____ 2023 року

Завідувач кафедри теорії і практики перекладу з англійської мови
_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
Никитченко К.П.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка:ЄКТС _____

Київ – 2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from the English Language

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: "Realisation of lexical and semantic category of war in English-language media text as a translation problem (case study of current Ukrainian events)"

Group Pa 56-22
School of Germanic philology and translation
Educational Programme Translation Studies: Specialized Translation (English and Second Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Olha V. Trukhan

Research supervisor:
K. P. Nykytchenko
Candidate of Philology

Kyiv – 2023

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ……4
ВСТУП…….....5
РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ У АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ…….....9
1.1. Визначення поняття та структури лексико-семантичного поля……...9
1.2. Поняття категоризації та концептуалізації в когнітивній лінгвістиці на прикладі категорії війни…….15
1.3. Характеристика медійного дискурсу……26
1.3.1. Характеристика військово-політичного дискурсу……...27
1.3.2. Військово-політичний дискурс крізь призму перекладу…….30
Висновки до Розділу 1…..……..…….....32
РОЗДІЛ 2
СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ……...……..34
2.1. Визначення лексеми «war» на прикладі матеріалу медіа новин в англійській мові……..…….34
2.2. Визначення лексеми «війна» на прикладі матеріалу медіа новин в українській мові……...37
2.3. Аналіз лексико-семантичного поля «війна»……..……...40
Висновки до Розділу 2……...43
РОЗДІЛ 3
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ……..45
3.1. Способи перекладу лексико-семантичної категорії «війна» в медійному дискурсі……45
3.2. Способи перекладу граматичної категорії «війна» в медійному дискурсі……..……..76
Висновки до Розділу 3…….……...…….97

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ…….....98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……..…….……...100
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ……...106
ДОДАТОК А. Лексико-семантичне поле категорії «війна» у новинах з обраних медіа……..107
SUMMARY……...126

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

БРК – базовий рівень категоризації

ВПД – військово-політичний дискурс

ВПП – військово-політичний переклад

ЗМІ – засоби масової інформації

ЛСГ – лексико-семантичні групи (слів)

ЛСП – лексико-семантичне поле

МКС – мовна картина світу

СВО – спеціальна військова операція

ТВП – теорія військового перекладу

ТКМ – теорія концептуальної метафори

ВСТУП

У наш час засоби масової інформації – універсальний спосіб спілкування на міжнародному рівні, а також на рівні націй і спільнот. Життя суспільства постійно змінюється. Мова, що обслуговує суспільство, швидко реагує на ці зміни – трансформації суспільства як в дзеркалі відбиваються в мові. Сучасний медіа-дискурс значною мірою сприймає ці зміни. Оскільки поняття медіа-дискурсу є досить об'ємним, в рамках статті ми будемо розглядати головним чином один його шар – новинні тексти. Завдяки впливу науково-технічного прогресу сфера впливу текстів все більше розширюється, висвітлюючи певні події та ідеї. Маючи доступ до Інтернету на своєму смартфоні, кожен з нас може зайти на новинний портал та прочитати інформацію, яку він вважає необхідною, цікавою та актуальною. У таких умовах роль перекладу зарубіжних джерел новинної інформації значно зростає, і оскільки мова йде про новини, які охоплюють політичні події, громадськість, досягнення в сфері науки, культури та економіки, переклад повинен бути точним, без відхилень від оригінальної ідеї і при цьому зрозумілим й відповідним з точки зору стилю.

Мова та насамперед лексика, завжди були й залишаються унікальним ресурсом для отримання інформації про соціально-культурну реальність. Це однаковою мірою стосується як віддалених у часі періодів історичного розвитку, так і сучасності, розуміння якої є не менш складним завданням. Різкі зміни у структурі реальності, які переживаємо нині змінюють характер суспільних відносин, позначаються на способах комунікації і разом з новими можливостями створюють нові проблеми, пов'язані з концептуалізацією дійсності. У цьому контексті виникає потреба поглибленого лінгвістичного осмислення семантики традиційних, у певному розумінні довічних понять людської цивілізації, таких як, наприклад, війна.

Інтерес до вивчення поняття «війна» як наукової категорії визначається зростанням частоти його вживання, актуалізації використання в сучасних реаліях, а також розумінням механізмів формування різних значень відповідно

до контексту. Оскільки поняття «війна» становить одне з ключових культурно-цивілізаційних понять, які безпосередньо впливають на формування й зміни політичної дійсності, відповідно виникає потреба в більш детальному вивченні цієї категорії та розумінні її засобів реалізації у перекладі новин.

Сучасні лінгвістичні дослідження зосереджені на вивченні семантичного поля окремого концепту, що передбачає виявлення та систематизацію різнорівневих мовних одиниць, які його вербалізують.

Активізацію наукового інтересу до різних концептів, ментальних знань про фрагменти навколишнього світу та дослідження механізмів їхньої об'єктивації в художніх просторах мовознавці С. Єрмоленко, О. Тараненко, О. Селіванова, А. Мойсієнко та інші пояснюють пріоритетністю в сучасній лінгвістиці вивчення специфіку мовної концептуалізації культурного простору через концепти.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням інтересу перекладознавства до специфіки і труднощів відтворення англомовних новинних текстів у перекладі, що обумовлено всесвітньою глобалізацією та інтенсивним розвитком міжнародних відносин. Останніми роками простежується тенденція зацікавленості сучасного читача зарубіжними новинними текстами, через що постає актуальна проблема точної передачі інформації англомовних новинних текстів, зокрема новин у яких висвітлюються події, пов'язані з війною України з Росією. Крім того, мова новинних видань чутливо реагує на зміни, що відбуваються в суспільстві, а адекватний переклад новинних текстів допоможе найбільш детально простежити ці зміни. Саме тому, стрімка зміна подій і інтерес національної спільноти, який вливає на підтримку України в світі спонукає лінгвістів до вивчення специфіки лексико-семантичної категорії концепту «війна», з'ясування смислового наповнення структур лексичних одиниць із семантичним компонентом війна, уживаних у англомовних медіа новинах у контексті подій в Україні. З початком російської агресії і військових дій в Україні з 2014 року, і відповідно після початку широкомасштабного військового конфлікту з Росією, тема реалізації категорії війни лексичними та семантичними

засобами набула ще більшої актуальності та потреби в подальшому дослідженні. Цим власне і зумовлений мій вибір теми дослідження.

Мета роботи – дослідити вербалізацію лексико-семантичної категорії «війна», який у сучасних реаліях є одним з ключових; встановити лексико-семантичні та граматичні особливості перекладу текстів про війну та засоби їх реалізації.

Досягнення окресленої мети потребує розв'язання певних **завдань:**

1. обгрунтувати поняття «лексико-семантичного поля»;
2. схарактеризувати структуру лексико-семантичного поля;
3. розкрити особливості лексико-семантичного поля «війна» в дискурсі російсько-української війни 2014–2022 років;
4. окреслити дискусійні питання лексичних особливостей перекладу для реалізації лексико-семантичної категорії війни у сучасних новинах;
5. з'ясувати основні принципи та особливості перекладу лексико-семантичної одиниць категорії війни на сучасному етапі;
6. розглянути та проаналізувати практичні аспекти лексико-граматичної категорії війни як проблеми перекладу.

Об'єкт дослідження: лексико-семантичне поле категорії «війна» у перекладі англійськомовного медіа дискурсу.

Предмет дослідження: особливості реалізації лексико-семантичного поля у перекладі сучасних новинах, їх розподіл на підвиди. Вибірку складають 100 речень із таких публікацій як «BBC News», «The Guardian» та «Бабель».

Під час написання роботи було використано такі **методи дослідження**, що дозволили здійснити комплексний аналіз лексико-семантичних полів категорії «війна» в англійськомовних інтернет новинах:

- метод аналізу та узагальнення;
- метод суцільної вибірки мовного матеріалу;
- описовий метод;
- зіставно-порівняльний метод;

- метод статистичних підрахунків.

Практичне значення: матеріали магістерської роботи можуть бути використані в університетській практиці під час вивчення теми перекладацьких трансформацій та особливостей перекладу текстів медіа дискурсу, у роботі лінгвістичних груп та факультативів; крім того, результати дослідження можуть допомогти при написанні курсових та інших наукових робіт.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та списку ілюстративних джерел.

Матеріал і методологія. Матеріалом дослідження слугували тексти медійного дискурсу про війну в Україні. Зважаючи на специфіку історико-типологічних досліджень, я використовувала застосовували ретроспективний підхід, спираючись на факти сучасних мов і рухаючись углиб до етимологічних реконструкцій первісних значень досліджуваних лексем. Так було визначено основні моделі мотивацій у формуванні семантики війни і миру, а потім на прикладах типологічних паралелей у змінах значень показано проекцію їхнього семантичного розширення. У дослідженні використано деякі методи фреймової семантики та окремі прийоми теорії концептуальної метафори.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження представлені на міжнародній конференції та опубліковані у матеріалах до конференції у співавтрості з наукових керівником.

Трухан О.В., Никитченко К. П. (2023). Реалізація лексико-семантичної категорії війни в англомовному медійному тексті як проблема перекладу. *"Ad orbem per linguas. До світу через мови". Матеріали Міжнародної науково-практичної відеоконференції «Наративи сучасної України у світовій геополітиці»*, 18-19 травня 2023 року. Київ: Видавничий центр КНЛУ. С. 319–321.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ У АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Визначення поняття та структури лексико-семантичного поля

Мова є унікальною формою людської діяльності, оскільки вона має подвійний характер, орієнтована не лише на вираження предметного світу, що оточує людей, а й на відображення внутрішнього стану людини. З давніх часів люди вірили, що мова – це щось більше, ніж просто набір засобів спілкування. Хоча з давніх часів стверджували, що мова – це щось більше, ніж просто набір способів спілкування, ґрунтовне вивчення внутрішньої організації мови почалося лише в дев'ятнадцятому столітті [Kittay: 202]. До середини двадцятого століття концепція мови як системи перетворилася на окрему теорію. Незважаючи на свою самостійність, словниковий склад мови є системою взаємопов'язаних між собою частин.

Ця система складається з кількох лексико-семантичних полів. Лексико-семантичне поле (ЛСП) зазвичай розглядається як відносно автономна група лексем, пов'язаних спільною гіперсемою. Кожне слово в мові належить до певного ЛСП або до кількох ЛСП через його багатозначність. Дослідження літератури, присвяченої аналізу ЛСП останніх десятиліть, виявляє стійкий інтерес науковців до принципів об'єднання лексем у різноманітні лексико-семантичні структури [54: 19].

Формування основних принципів та ідей аналізу мови відбувалося поступово, і йому було дано назву «дослідження ЛСП». Ця практика має початок ще з кінця XIX – початку XX ст. Ключка [17: 32] зазначає, що слова та їх значення не живуть окремо одне від одного, а з'єднані в нашій душі, незалежно від нашої свідомості, в окремі групи, а основою для групування є подібність або протилежність до основного значення.

У результаті почала формуватися системна концепція значення слова, яка знайшла вираження в «методі лексико-семантичного поля». Винахід цієї процедури належить німецькому вченому Й. Тріру [12: 18]. Він розглядав мову певного періоду як стабільну і значною мірою замкнуту систему, в якій слова наділяються значенням не ізольовано, а в тій мірі, як і інші, суміжні слова. Й. Трір класифікував [12: 19] глобальну мовну систему на два види полів: концептуальні (понятійні) та вербальні (словесні). Під концептуальним полем він розумів структуру окремої концептуальної сфери або ряд концептів, наявних у мовній свідомості, які не мають власної, особливої, відповідної зовнішньої форми виявлення в мові. Лише в межах цілого поля слово відображає своє значення.

Подібний метод можна знайти в роботах лінгвіста Л. Вайсгербера [12: 28], який досліджував значення слів безпосередньо, зосереджуючись на значенні вербальних полів. Л. Вайсгербер започаткував компонентний аналіз, створивши поле, в якому він визначив основне слово та інші та проаналізував відмінності в значеннях слів у полі.

Г. Ібсен [53: 100], вчений, науковий метод дослідження якого базувався на порівняльно-історичному дослідженні лексики. Ібсен ввів термін *семантичне* (смислове) *поле* для позначення групи фраз у східних мовах, які представляють метали. Він вважав, що одну лексико-семантичну групу створюють виключно слова зі схожим змістом, які мають однакову конструкцію, тобто ті, які отримали однакову морфологічну конструкцію завдяки семантичній близькості.

В. Порциг [12: 35] відрізнив термін ЛСП від інших точок зору у наступний спосіб: він намагався, зокрема, виявити зв'язки, закладені в значеннях слів (наприклад, «see» має зв’язок з поняттям «eye», «catch» – з «hand» тощо). Його поля – це прості відношення, що складаються з дієслова та суб’єкта чи об’єкта, або прикметника та іменника. При цьому домінують дієслова та прикметники, які можуть виражати певну ознаку та/або виконувати предикативну функцію. У результаті ядерними складовими ЛСП можуть бути лише дієслово та прикметник.

Поля – це прості співвідношення, які складаються з дієслова та суб’єкта чи об’єкта або прикметника і іменника. При цьому, домінуючими є слова, які здатні виражати певну ознаку і виконувати предикативну функцію, тобто, дієслова та прикметники. Таким чином лише дієслово та прикметник можуть бути ядерними елементами ЛСП. На відміну від парадигматичних полів Й. Тріра, ЛСП В. Порцига побудована на валентних якостях слів і є синтагматичним утворенням.

А. Йолес [36: 194] та К. Ройнінг [37: 203] пропонують нову інтерпретацію поняття ЛСП. Наявність семантичних зв'язків між словами, за А. Йолесом [36: 196], є першочерговою вимогою для об'єднання слів у певну групу (в лексико-семантичне поле). У зв'язку з цим, на його думку, аналіз ЛСП повинен починатися з уточнення значення, за допомогою якого слова об'єднуються в єдине семантичне ціле.

Практичну розробку концепцій А. Йолеса забезпечують польові дослідження К. Ройнінга, який створив систему порівняльного аналізу подібних угруповань слів інших мов. Його методологія [36: 199] ґрунтується на двох основних принципах:

1. Найточніший спосіб отримати значення слів – це їх використання в контексті.
2. Те, що виражає одне слово, можна виразити сполученням слів.

Дж. Лайонз [60: 94] вважає, що теорія поля має відношення до аналізу значення. Він визначає ЛСП як групу лексем з будь-якої мови, які охоплюють певне концептуальне поле та парадигматично та синтагматично структуровані.

Науковець Р. Ґренді [51: 88] наголошує на тому, що людська пам’ять побудована за принципом опозиції. ЛСП, за його словами, є сукупністю мовних одиниць, які повинні мати хоча б одну протиставну групу. Поле цього типу може бути маленьким (еквівалентним групі) або великим (містить кілька одиниць і груп). Все визначається цілями, які ставить перед собою дослідник, вибираючи для дослідження одну або кілька концептуальних сфер.

Дослідник Е. Кіттей [55: 71] пропонує інший погляд на поняття ЛСП, визначаючи його як набір лексикалізованих концептів (семантичне значення

концептів). Лінгвіст Ханн [52: 60] вважає, що для диференціації ЛСП найбільш корисним є семантико-логічний критерій, який базується на принципі ідентифікації Ш. Баллі. Цей метод передбачає пошук ідентифікаційного слова, яке виражає поняття чи ідею в найбільш загальний, абстрактний і нейтральний спосіб.

Незважаючи на те, що словники дають матеріал для опису польових одиниць, цей критерій відбору полів характеризується певним суб'єктивізмом. Критерії вибору ЛСП також впливають на розуміння концепту: функція асоціацій, характерні ознаки, концепти, взаємодія між елементами тощо.

На думку М. П. Кочергана [20: 145], існують такі ЛСП: поле спорідненості, поле розумової діяльності (мислення), метеорологічне (погода), рухове (переміщення), часове (час), температурне, сприйняття та ін. У всіх цих випадках буде наявна *архісема* – компонент, який з'єднує всі одиниці поля. Архісему виражає лексема з узагальненим значенням. Спорідненість, темпоральність (час), погода, сприйняття є прикладами таких ознак у вищезгаданих полях. Кожен незалежний компонент ЛСП має відрізнятися від інших принаймні однією диференційною ознакою [20: 151]. Наприклад:

- диференційна ознака «односпрямованість напрямку руху/ різноспрямованість напрямку руху» – *йти та ходити;*
- диференційна ознака «спосіб руху» – *йти та їхати*;
- диференційна ознака «інтенсивність» – *ходити та бігати*.

ЛСП пов'язані між собою. Один із засобів міжпольових зв'язків – багатозначні слова [20: 153]. Наприклад:

- слово *дійти* належить до ЛСП переміщення одним значенням, іншим – відноситься до поля розумової діяльності (дійти висновку);
- слово *година* відноситься до темпорального поля зі значенням «відлік часу» та до метеорологічного поля за значенням «чудова сонячна погода»;
- прикметники *холодний, гарячий та теплий* одними значеннями належать до ЛСП почуттів, а іншими – до поля температури.

Гешко [12: 87] виділяє такі властивості ЛСП:

1. Семантичне поле складається з кількох значень, які мають принаймні одну спільну рису (загальну семантичну ознаку). Таке розташування зазвичай представлено архісемою, лексемою з найбільш загальним значенням.
2. У структурі семантичного поля виділяються мікрополя – семантичні асоціації. Його члени, як правило, пов’язані внутрішньою ознакою або функцією, вираженою ядерними лексемами.
3. Внутрішня структура поля розглядається як сукупність відносин, що з'єднують лексико-семантичні елементи.
4. Поля відрізняються взаємною детермінацією їх складових, що іноді представлено їх взаємозамінністю.
5. ЛСП не ізольовані один від одного. Кожне слово в мові входить до певного ЛСП, і найчастіше через різноманітність значень, а не одного.
6. ЛСП нижчого рівня може входити в область вищого рівня.
7. ЛСП є інтуїтивно зрозумілим для носія мови, оскільки він розуміє контекст, у якому вони використовуються на практиці.
8. ЛСП існують незалежно і можуть бути розділені на дискретні мовні підсистеми.
9. Окреме слово, використане мовцем або сприйняте слухачем, стає зрозумілим лише в контексті наявності наборів інших слів у цьому полі.
10. Лексика відображає концептуальний образ реального світу, конкретної мовної спільноти.
11. Межі полів – гнучкі. Через свій історичний характер поділ лексики на галузі змінюється з часом.

Розпливчастість меж ЛСП ускладнює критерії та принципи відбору одиниць, що входять до ЛСП. Склад утворень ЛСП часто сформований випадковим чином, із суб’єктивними, умовними якостями, заснованими на складній організації лексичних систем (здатність розрізняти й наслідувати різні групи на одному матеріалі) [50: 41].

Загалом можна виділити такі етапи виділення одиниць ЛСП [50: 44]:

1) визначення концептуальних основ аналізованого об'єднання;

2) інтуїтивний вибір одиниць, які підпадають під це поняття;

3) уточнення принципів і критеріїв відбору семем;

4) фільтрування одиниць;

5) складання остаточного списку.

Як було сказано раніше, ЛСП – це складна система, складові одиниці якої пов’язані подібністю значення або позначеного об’єкта. Очевидно, що слова зі схожими значеннями можуть відрізнятися емоційністю, спрямованістю дії та іншими ознаками. У кожному ЛСП також є терміни, які більш чітко представляють певне явище або виражають певне почуття, а також їхні більш нейтральні відповідники, які мають більш широке значення. Крім того, аналізуючи всі ЛСП, можна виявити деякі загальні структурні риси.

Мовознавці розходяться в думках щодо структури ЛСП [43: 25; 40: 112; 44: 79; 48: 33; 58: 29; 63: 54]. Деякі вчені, наприклад, вважають, що структура поля складається з ядра, центру і периферії [61: 46]. Сема (гіперсема), спільна для всіх лексичних елементів, представляє ядро поля. Тобто це вищий рівень семантичної складової, який організовує навколо себе семантичні поля. Центр поля складається з одиниць, які мають різне значення з ядром. Натомість периферія поля містить одиниці, які знаходяться найдальше від ядра. Периферійні пристрої можуть мати контекстне значення і часто пов’язані з іншими ЛСП. У результаті формується лексико-семантична інтеграція мовної системи.

Межі семантичного поля є відносними і можуть змінюватися в залежності від використовуваного принципу класифікації. Кількість компонентів і характер протистояння між ними змінюються між ЛСП. Кількість одиниць поля може коливатися від надзвичайно малої (наприклад, позначення основного кольору) до дуже великої кількості (ЛСП родинних стосунків, професій, занять, повсякденної діяльності людини тощо). У менш важливих або менш знайомих сферах (таких як космос і мікросвіт) відсутні великі та добре структуровані ЛСП. Кількість слів у полі може коливатися з часом [54: 96; 56: 48].

ЛСП, як ієрархічна організація, вирізняється наявністю кількох рівнів, які варіюються від загального до часткового та об’єднують у своєму складі частини, які складають певну систему. Таким чином, важливо зазначити, що ЛСП складається з мікрополів, які об’єднують багато лексико-семантичних груп, компонентами яких є справжні лексичні одиниці [39: 14].

Лексико-семантична група – це сукупність слів, що належать до одного ареалу мови і пов’язані між собою внутрішньомовними зв’язками на основі взаємообумовлених і взаємозалежних елементів значення. Наприклад, до лексично-семантичної групи лексеми *side* відносяться такі слова як, з одного варіанту значення, *place, scene, vector* а з іншого – *participant* [39: 18].

У результаті дослідження структури ЛСП являє собою багаторівневу організацію, яка об'єднує ряд більш дрібних одиниць (лексико-семантичних угруповань). Крім того, залежно від частоти вживання та нейтральності їх значення, усі лексичні одиниці, що входять до ЛСП, належать до його ядра, центру чи периферії.

1.2. Поняття категоризації та концептуалізації в когнітивній лінгвістиці на прикладі категорії війни

Лінгвістична категоризація завжди була предметом наукового дослідження протягом всієї історії мовознавства, оскільки саме інтерпретація механізмів поділу елементів мовної системи на класи визначала напрямок розвитку однієї чи кількох мовних парадигм, формувала вчених погляди на функціонування мовної системи, закономірності її організації та перспективи розвитку [65: 36].

У найширшому розумінні категоризація — це процес систематизації набутих знань [62: 130]. Коли людина спостерігає частину нових знань про світ, вона намагається зберегти їх у мозку, класифікуючи. Це вірно як для засвоєння конкретних, так і для абстрактних понять. Такі процеси в людини добре помітні

в ранньому віці, коли немовля знайомиться з оточенням. Моделювання (засвоєння) знань є особоливою формою категоризації [62: 139].

Цей вид розумової діяльності людини відбувається протягом усього життя і характеризується несвідомим поєднанням категоризації та моделювання, яке має на меті узагальнити та інтегрувати нове знання в інформаційний контекст попереднього досвіду.

У лінгвістиці, психології (зокрема, когнітивній) і логіці зазвичай використовується термін «категоризація». Вчені розглядають категоризацію як процес і кінцевий результат. На думку Дж. Тейлора [65: 84], категоризацію можна пояснити як процес організації людського досвіду, в результаті якого встановлюються загальні рубрики, що позначаються назвами природної мови. Категоризація розглядається в моїй роботі як продукт пізнавальної діяльності людини.

Селіванова [27: 96] вважає, що ретельний розгляд категоризації необхідний для розуміння діяльності індивідуального та групового усвідомлення. Оскільки категоризація є фундаментальною властивістю людського інтелекту, її називають «невід'ємним аспектом пізнання» та «однією з основних функцій живих істот».

Категоризація також визначається як метод організації всесвіту шляхом встановлення відповідних ієрархічних зв'язків, таких як «клас – член класу». За словами Дж. Брунера [42: 113], слово «категоризувати» означає групувати об'єкти, події та людей, які нас оточують, у класи, і реагувати на них радше з точки зору їх приналежності до певного класу, а не їх унікальності. Категоризація – це інструмент для розуміння світу, який містить нескінченну кількість предметів, що відрізняються формою, кольором і структурою.

Живі істоти та предмети, які безпосередньо оточують нас, очевидно, найлегше класифікувати – меблі, будівлі, люди, тварини, рослини та птахи. Інші типи сутностей менш очевидні, що ускладнює ідентифікацію та класифікацію. Людині набагато легше подорожувати та діяти в навколишньому середовищі

завдяки категоризації, яка природним чином поділяє всі об’єкти навколишнього світу на окремі предметні області – категорії [65: 101].

У широкому розумінні категорію іноді визначають як «будь-яку групу елементів, що відрізняються якоюсь спільною властивістю» [62: 44]. При цьому мовна категорія у вузькому розумінні визначається як «певна ознака (параметр), яка є основою для поділу великої сукупності однорідних мовних одиниць на обмежену кількість класів, які не перетинаються, а члени ці класи характеризуються однаковим значенням цієї ознаки», наприклад, категорію відмінка, виду, числа або глухості/дзвінкості. Граматична категорія є однією з найбільш досліджених різновидів лінгвістичних категорій.

У лінгвістиці поняття «лінгвістичні категорії» використовується для позначення загальних властивостей різних класів і рангів мовних одиниць, які складають ці класи і одержують різноманітні мовні вираження: морфологічні, синтагматичні, просодичні тощо – з різним змістом (граматичним, лексичним, стилістичним та ін.) [62: 53]. Таким чином, у лінгвістиці лінгвістичні категорії зазвичай розглядаються як характеристики або якості мовних одиниць, які служать основою для розрізнення класів. Однак у сучасній когнітивній лінгвістиці атрибути конкретних явищ розглядаються як концептуальні аспекти, які діють як інтегральні або диференціальні та сприяють формуванню концептуальної основи.

Категорії штучної свідомості займають унікальну нішу серед когнітивних категорій. На відміну від природних категорій («people», «animals», «plants» тощо), які базуються на перцептивному сприйнятті об’єктів, штучні категорії породжуються на абстрактному рівні категоризації і належать до логічних. Вчені, фахівці в різних областях знання, виділяють ці категорії в результаті своєї епістемологічної роботи [65: 115].

Вони включають абстрактні речі, такі як розумові конструкції та зменшені представлення об’єктів реального світу. У лінгвістиці, наприклад, «іменник», «присудок», «означення», «полісемія». Прикладами штучних категорій є

лінгвістичні категорії, зокрема лексико-семантичні категорії, такі як антонімія, гіпергіпонімія, конверсія, синонімія, полісемія тощо [65: 117].

Лінгвісти визначають штучні лексико-семантичні категорії як групу мовних одиниць, пов'язаних спільними концептуальними властивостями, на відміну від їх загальноприйнятого значення. Елементами таких категорій є мовні одиниці різних рівнів. Сукупність ознак ідеї складається з набору релевантних рис, властивих членам категорії. Поглиблено досліджуються лексико-семантичні категорії антонімії, гіперогіпонімії та конверсії [65: 132].

Оскільки слова «антонімія», «гіперо-гіпонімія» та «конверсивність» описують певні лексико-семантичні зв'язки між лексичними одиницями, члени цих категорій є не самостійними лексичними одиницями, а радше парами мовних одиниць із відповідними зв'язками (наприклад, *black – white, pen – pencil, go – run*) [62: 66].

Слід підкреслити, що вказані категорії є концептуальними і не залежать від особливостей окремих мов. Одиниці таких категорій відрізняються за планом вираження в різних мовах, але різною мірою вони перетинаються за змістом, оскільки основа їх протиставлення полягає в протиставленні понять (наприклад, *руйнувати – лагодити, broke – repair; квітка – букет, flower – bouquet; сестра – брат, sister – brother*) [62: 71].

Оцінюючи процес категоризації, необхідно враховувати різні речі, включаючи критерії формування категорій, внутрішню структуру категорій і межі між категоріями. Виходячи з цих міркувань, прийнято виділяти дві моделі екстралінгвальної категоризації [65: 146]: логічну (або класичну), сформульовану давньогрецьким філософом Аристотелем [65: 147], і природну (або натуральну) модель, творцями якої були насамперед психологи, особливо Е. Рош, та інші [67; 68: 204].

Класичний підхід до проблеми категорій названий так тому, що він домінував у психології, філософії та лінгвістиці протягом більшої частини XX століття. Аристотель класифікував знання на десять категорій [65: 160]: сутність, кількість, відношення, якість, місце, час, розташування, стан, дія та втілення.

Кожна з категорій буття, на його думку, визначається сукупністю необхідних і достатніх ознак, які є загалом формальними і внутрішніми.

Тобто певна функція є частиною або не є частиною опису категорії. Усі члени категорії є рівноправними та мають однаковий набір атрибутів. Один об'єкт може належати лише до однієї категорії. Кожна категорія є дискретною, що означає, що категорії не накладаються одна на одну [65: 173]. В результаті виділити «кращих» або «гірших» представників серед членів категорії неможливо.

Однак аристотелівський метод категоризації не може охопити широкий спектр інших обставин, оскільки не всі члени даного класу (ідеального чи фактичного) мають усі необхідні та достатні характеристики (такі як артефакти, емоції та душевні стани).

На відміну від арістотелівської моделі, природна модель категоризації розвинулася як наслідок значного емпіричного дослідження в численних предметних областях і стала важливою метою досліджень у когнітивній психології. Новий метод базується на ідеї «прототиповості», яка визначається як типовість або репрезентативність, а категорії характеризуються з точки зору прототипу та сімейної схожості з прототипом. Ця теорія походить від роботи Людвіга Вітгенштейна [66: 186], ім’я якого пов’язують з поняттями сімейної схожості, центральності, градації та нечітких меж категорії.

Л. Вітгенштейн показав [66: 190], що категоризація не завжди здійснюється відповідно до арістотелівської парадигми. Коли вчений міркував про процедуру категоризації, він визнав невідповідність речей, що входять до природної категорії «гра», а також відсутність необхідних і достатніх ознак, які б об’єднували всі ігри. Л. Вітгенштейн досліджував декілька видів ігор та їх спільні ознаки (спорідненість): настільні, карткові, з м’ячем, олімпійські ігри та ін. Він помітив, що при порівнянні різних ігор багато спільних якостей зникають, а інші виникають. Ці характеристики вчений назвав «родинними подібностями».

У результаті, на думку Л. Вітгенштейна [66: 193], представники певної категорії можуть бути об'єднані не лише за незмінними ознаками, а за уявленням

про «родинну подібність». Крім того, дослідник продемонстрував, що категорія «гра» не має чітких меж і легко перетинається з іншими природними категоріями (наприклад, категорією «спорт»).

Л. Вітгенштейн використовував [66: 195] категорію «чисел» (та їх різні види – натуральні, раціональні, складні тощо), щоб продемонструвати проникність кордонів (меж) категорій. Оскільки математики приймають різні визначення чисел залежно від мети їх дослідження, категорію чисел можна довільно скорочувати та розширювати.

Л. Вітгенштейн продемонстрував [66: 198], що члени категорії можуть бути пов'язані, навіть якщо вони не мають спільної властивості, яка визначає категорію. Такі результати приводять до усвідомлення того, що відмінність різних репрезентацій (разом з наявністю спільних якостей, звичайно) не є причиною для їх групування разом.

Додаткові дослідження в цьому напрямку провів Дж. Остін [35: 118]. Вивчаючи семантику слів, вчений зацікавився, чому ми називаємо різні предмети одним і тим же терміном. Під час свого дослідження він поставив під сумнів аристотелівську ідею, побачивши, що різні значення одного і того ж слова можуть бути виділені в центральну або периферійну семантичну зону. На прикладі вживань прикметника *healthy – a healthy body, a healthy complexion, healthy exercise* Дж. Остін показав нерівноцінність різних вживань тієї самої лексеми, виділивши з-поміж них «ядерне» значення (*primary nuclear sense*) [35: 123]. Уведене ним поняття «ядерного» значення відповідає поняттю «прототипового значення» у сучасній когнітивній лінгвістиці.

Ф. Лансбері [59: 283] досліджував проблему категоризації в її сучасному розумінні, пояснюючи поділ (класи) у думках людей, на які впливала мова. Результати дослідження Лансбері [59: 291] сприяли розвитку сучасної когнітивної лінгвістики. Він досліджував фрази, що використовуються для позначення родинного зв'язку в мовах фоксів (діалектах американських індіанців). Вчений виявив, що одна й та сама лексична одиниця може вказувати на широкий спектр родинних зв'язків. Вчений виявив, що одна й та сама

лексична одиниця може вказувати на широкий спектр родинних зв'язків. Також було встановлено, що ці діалектні мови мають однакову складну й різноманітну структуру для категорій «батьки», «матері», «сини» і «дочки». Дослідження показало, що категорії сімейної спорідненості побудовані таким чином, що всі її члени пов'язані навколо одного елемента (*focal member*). Крім того, є кілька загальних принципів, які дозволяють структурувати відповідну категорію.

Аналіз категорій сімейної спорідненості Ф. Лансбері [59: 301] в рамках генеративного підходу є критичним зв'язком між ідеєю породження категорії генератором (моделлю) за допомогою специфічних правил і гіпотезою про наявність центральних членів (прототипів) і підкатегорій у категорія. Теорія природної категоризації, яка виникла в другій половині XX століття і зараз займає домінуюче положення в сучасній науковій парадигмі, базується на значних експериментальних доказах.

Е. Рош [67: 317] висунула свою теорію про структуру природних категорій і структурування екстралінгвістичної реальності в людській свідомості. Е. Рош та її колеги продемонстрували в численних дослідженнях, що категорія, яка називається словом у природній мові, містить аспекти, нерівноцінні для лінгвістичного усвідомлення (наприклад, категорії «birds», «fruit», «furniture», «vehicles», «toys» та «clothing»). Тобто серед членів групи можна виділити більш типові і менш типові уявлення.

Згідно з дослідженнями Е. Рош [67; 68; 69; 70; 71], природні категорії, на відміну від логічних і наукових категорій, включають поділ на основні та маргінальні об'єкти; члени таких категорій не порівнюються, а відмінні якості не є інваріантними (постійно відтворюваними). Крім того, в людській свідомості один член категорії може бути найкращим уявленням, навколо якого згруповані інші члени категорії. Цей об'єкт є найпомітнішим серед інших подібних і знаходиться в центрі категорії.

Дж. Лакофф [57: 31] по-новому поглянув на проблему класифікації, узагальнивши багато теорій категоризації. На думку вченого, категоризація є важливою формою пізнавального процесу людини. Ментальні образи, метафора

та метонімія, а також перцептивні риси, моделі рухової активності, наміри, людський досвід та попередні знання, на його думку, є вирішальними для операції розумової категоризації.

Дж. Лакофф наголошує на необхідності знати, які сфери людського досвіду (а також міфи та вірування як окремі частини досвіду) є вирішальними для класифікації [57: 37]. Лінгвіст виявив зв'язок між категоризацією та мовними стратегіями, що використовуються для визначення категорій. Як наслідок, різні мови мають різні мотиви та методи категоризації природних речей.

У сучасній когнітивній лінгвістиці переважають два погляди на феномен «категоризації» [65: 228]:

а) абстрактний (штучний, абстрактно-символічний);

б) природний (природна мова).

Абстрактна категоризація відбувається, коли людина раціонально засвоює всесвіт. Найбільш активно цей процес відбувається протягом усього дитинства, коли діти вчаться систематизувати й узагальнювати свої знання про світ. Відповідно до цього уявлення, як стверджує О. Селіванова [27: 54], нейрофізіологічні, психологічні та культурні особливості людей, а також їх сприйняття та уява не впливають на процес категоризації. Таким чином, принципи формальної логіки керують абстрактною класифікацією.

Природнича категоризація виникла з глибин гуманітарних і природничих наук (психології, соціології, етнолінгвістики, культурології та культурної антропології) [73: 40]. Ця класифікація базується на етнокультурному та соціальному досвіді людини, а також на її здатності розпізнавати та аналізувати ознаки навколишнього середовища.

Природна категоризація, згідно з сучасним уявленням, поділяється на два етапи [73: 58]:

1. «Ознайомчий етап» включає вибір предмета або явища з навколишнього середовища, його аналіз і виявлення його відмінних характеристик (нехай не всіх і не завжди найважливіших).

2. На другому етапі, вибрані предмети, випадки чи події організовуються певним чином, тобто класифікуються та класифікуються на основі порівняння – пошуку спільних і відмінних якостей (зокрема, спільні риси підкреслюються, а відмінними ігноруються).

«Процес ідентифікації» [72: 61] відноситься до процесу віднесення об’єкта до певного класу на основі його визначальних ознак. У результаті категоризація (особливо, коли предмети сприймають органами чуття) є важливим компонентом процесу сприйняття.

Дослідники розрізняють два рівні категоризації [72: 74]:

- перцептивний (розпізнавання відповідного кольору, розміру, форми та текстури об’єкта, наприклад яблука);
- абстрактний, або концептуальний (розрізнення набору простих чисел на основі факторів, з яких вони складаються).

У разі перцептивної категоризації важливі властивості суб’єкта є більш видимими та безпосередньо спостережуваними, створюючи підстави для визначення його категорійної ідентифікації.

На створення категорій впливають як дійсність і існуючі в ній структури, тобто середовище, так і сама людина (або група людей) з її мовою, культурою, світоглядом, релігією, досвідом, способом життя, знаннями, тому що люди відрізняються між собою тим, як вони класифікують світ, і ці відмінності є свідченням їхнього неоднакового досвіду контакту з реальністю [36: 80].

Мова, з цього погляду, є «зберігачем і транслятором у часі та просторі» історичної пам'яті народу [28: 65]. Минулий досвід людини використовується для категоризації предметів. Він діє як форма відліку для інтерпретації свіжого досвіду – «без категоризації пам'ять фактично безпорадна». Розумові операції при категоризації відбуваються паралельно, підтримуючи одна одну. Категоризація відбувається переважно на підсвідомому рівні, але це активний, творчий процес. Категоризація, на думку А. М. Приходько [32: 108], є «важливою складовою когнітивної інфраструктури людської діяльності».

Згідно з дослідженнями, категоріальна приналежність більш репрезентативних членів чітко усвідомлюється в молодшому віці. Коли категорії вперше досліджуються через типові уявлення, вони засвоюються легше та правильно.

У загальному прийнято розрізняти три рівні категоризації [32: 110]:

- основний (базовий);
- суперординатний (вищий);
- субординатний (нижчий).

Р. Браун [41: 55] започаткував дослідження категорій фундаментального рівня. Вчений дослідив численні способи найменування немовних предметів. Браун, наприклад, правильно зауважив, що дайм (*dime* – монета в десять центів) можна альтернативно називати *money, a metal object, a 1952 dime* тощо або просто а *coin*. Проте спікери вважають, що *dime* – найбільш підходящий термін.

Ідентифікація так званої «справжньої» назви об'єкта в людській свідомості вказує на те, що мовець зосереджується на базовому рівні категоризації (далі – БРК).

Р. Браун [41: 69] вважає БРК найбільш значущим, оскільки він передбачає пасивне розуміння справжньої природи референта, тоді як вищі чи нижчі рівні є результатом уяви. Б. Берлін був одним з перших, хто дослідив ідею поняття БРК, зокрема так звані фундаментальні (основні), або фокусні, позначення кольорів. Кілька досліджень БРК показали такі ж результати. Браун, наприклад, підтвердив, що фундаментальним рівнем для категорії тварин є рівень, на якому категоризація регулюється загальним сприйняттям, спрямованим на гештальти.

П. Екман [47: 236] і його колеги виявили наявність фундаментальних людських емоцій, які мають матеріальні кореляти у вигляді міміки та проявів нервової системи. Екман показав наявність фундаментального рівня концептів, його первинність та існування центральності, підтвердивши потенціал втілення емоційних уявлень.

Одиницями базового рівня часто є короткі слова, відносно поширені в мові, базові за структурою та семантично інформативні. Крім того, проводилися дослідження розвитку мовлення в онтогенезі. Висновки показали, що діти засвоюють слова, які відповідають одиницям БРК, раніше, ніж терміни, які належать до більш абстрактних або конкретних рівнів.

Згадаймо точку зору Приходько [32: 89] про те, що два методи категоризації (класичний і прототиповий) не слід порівнювати, там скоріше потрібен їх синтез. Дві моделі категоризації доповнюють одна одну і таким чином забезпечують загальні засоби побудови категорій. Опозиції «логічна (класична) категорія – натуральна категорія» і «наукова категорія – *наївна* категорія» мають прямий зв'язок між собою.

Зрештою, підхід до побудови логічної категорії відповідає науковій потребі послідовності та однозначності. До наукових або штучно створених понять можна використовувати будь-яке класичне визначення.

Структура природних категорій пов'язана з антропоцентричним характером людського пізнання та позанауковим упорядкуванням світобудови на основі подібності до стереотипних випадків. Таким чином, природні категорії трактують в сучасній науковій парадигмі наступним чином [65: 206]:

а) категорія має внутрішню структуру за мірою репрезентативності її членів, тобто існує поділ на центр і периферію;

б) кордони категорії проникні, межі категорії можуть змінюватися;

в) спостерігається послаблення характерних ознак, притаманних прототипу, від центру до периферії;

г) той самий об'єкт може входити до двох і більше категорій.

Очевидно, що чим більше різних елементів поміщено в одну категорію, тим менше є єдності та більше відкритості та проникності.

1.3. Характеристика медійного дискурсу

Медіадискурс – це сукупність процесів і продуктів мовної діяльності у сфері масової комунікації у всій їх різноманітності та складності взаємодії [];

соціальне явище, основною функцією якого є вплив на масову аудиторію за допомогою змістовної інформації та оціночних даних, що передаються через медіа-канали [38: 72]; механізм актуалізації інформації через різноманітні комунікаційні засоби Інституту Медіа [38: 73].

М. Желтухіна [14: 39] визначає медіадискурс як окрему вербально-ментальну діяльність, унікальну для інформаційної сфери мас-медіа. Це стосується будь-якого типу речей, які застосовуються в медіасфері та створюються засобами масової інформації (ЗМІ).

На думку Желтухіної [14: 46], медіадискурс можна класифікувати таким чином:

- групове співвідношення (автор розділяє свої погляди з групою);
- публічність (орієнтація на масового адресата);
- дисенс-орієнтація (створення конфлікту з подальшим його обговоренням);
- постановочність і масова спрямованість (вплив на кілька груп одночасно).

На відміну від звичайної розмови, один із учасників (наприклад, медійна персона) зазвичай має більше повноважень, ніж інший, і тому має додаткові права на обговорення, наприклад відкривати/закривати виклики та теми, а також регулювати чергування (розмови) [49: 119].

Оскільки зазвичай є член аудиторії, який може втрутитися та голосно відповісти на те, що вони чують під час опосередкованої зустрічі, висловлювання члена аудиторії зазвичай не мають відношення до поточної взаємодії [46: 38].

У тій самій праці [14: 67] медійний дискурс поділяють на наступні типи:

- дискурс якісної преси;
- дискурс популярної преси (таблоїди та глянцеві журнали);
- дискурс спеціалізованих видань (науково-популярних журналів).

Багато галузей, включаючи філософію, психологію, антропологію, літературознавство, лінгвістику та її галузі, вивчають дискурс як складне явище

[45: 67]. Дискурсом займається лінгвістична наука дискурсеологія [14: 88], яка представлена методологічно і теоретично різноманітними течіями, лінгвістичними школами та окремими дослідженнями, спрямованими на всебічний опис і характеристику мовленнєвого спілкування людей у конкретних і стандартних комунікативних ситуаціях з урахуванням соціальних, культурних, когнітивних, психологічних, етнічних та інших факторів. Метою дискурсивної науки є різноманітні дискурсивні мовні практики, а її предметом є організація дискурсу.

1.3.1. Характеристика військово-політичного дискурсу. Військовий і політичний дискурси за останні роки посіли особливе місце в дискурсивних дослідженнях, що можна пояснити тим, що зараз ми живемо в екстралінгвістичному світі, який характеризується військово-політичними зіткненнями. За думкою американського вченого Дж. Майклса [64: 67], дискурс відіграє важливу роль у конфліктах, як прямих, так і дотичних, а принципи ведення війни нерозривно пов’язані з військовою лексикою.

Однак сама ідея військово-політичного дискурсу (далі – ВПД) дещо неоднозначна. Перш за все, складність і багатогранність ВПД пов’язані з ідеєю дискурсу в цілому. Мовне середовище, яке ідентифікує лінгвосоціальні та лінгвокультурні механізми мовного впливу, є одним із ключових компонентів дискурсу.

Дискурс – це «мова в мові» певного соціуму [13: 77]. Під дискурсом розуміється текст, а також кілька екстралінгвістичних змінних, які впливають на його розуміння. У «Великому енциклопедичному словнику» [29] можна знайти таке визначення:

- Дискурс (від франц. ***discours*** – мова) – зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мова, цілеспрямоване

соціальне дію, компонент, який бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах).

Погляди дослідників на природу та зміст ВПД виявилися надзвичайно суперечливими. Більшість вчених ігнорують ВПД і вважають за краще розглядати питання політичного та військового дискурсів окремо. Наприклад, існують наступні погляди науковців на військову риторику.

За словами Яворської [34: 53], військовий дискурс – це спеціально регламентоване інституційне мовопродукування, характерне для збройних сил у сукупності всіх комунікативних реалізацій, тобто з тими факторами, які постійно впливають на його вербалізацію та сприйняття в рамках інституту збройних сил.

Вільчинська [11: 26] стверджує, що військовий дискурс – це особливий тип дискурсу, характерний для індивідів конкретного соціального (військового) інституту, які використовують певний набір професійних текстів (військової художньої літератури, військової публіцистики, військово-політичних матеріалів тощо) і несуть поза актом спілкування з використанням особливих лексичних і граматичних мовних конструкцій, відомих і зрозумілих лише членам цього соціального інституту.

За Слух**а**й [33: 71], політичний дискурс – це семіотичний дискурсний простір, що охоплює всі форми сигналів, спрямовані на обслуговування сфери політичної комунікації, тезаурус прецедентних висловлювань і текстів, набір мовленнєвих дій і жанрів, властивих цьому виду комунікації.

Політичний дискурс є, по суті, політичним в тому сенсі, що його функції безпосередньо реалізуються протягом усього політичного процесу. Згідно з цим твердженням, структури політичного дискурсу формуються на основі спільної ідеології чи політичної стратегії позитивної саморепрезентації та негативної репрезентації опонентів, де залежно від події інформація відбирається та отримує статус важливої чи вирішальної [30: 41]. Зв'язок війни з політикою трактували різні вчені у різний спосіб.

ВПД має три відмінні характеристики, на думку Семчинського [28: 55]. Його, як і політичний дискурс, можна розглядати з трьох точок зору:

1) філологічної – як і будь-який інший текст, дослідник змушений враховувати екстралінгвістичні фактори, такі як політичні та ідеологічні концепції, важливі для перекладача;

2) соціолінгвістичний – для оцінки ефективності досягнення мовцем прихованих чи явних цілей;

3) індивідуально-герменевтичний – для розкриття особистих смислів автора та/або інтерпретатора дискурсу за певних обставин.

Також вченими досліджуються [38; 45; 46; 49] також такі специфічні характеристики військово-політичного дискурсу, як конкурентоспроможність, агресивність, ідеологічність і театральність. Усі вищезазначені характеристики та мовні особливості формують політичний дискурс та сприяють його прагматиці з точки зору впливу на масову свідомість.

1.3.2. Військово-політичний дискурс крізь призму перекладу. Між політикою, військовою сферою і мовою існує тісний зв'язок. У наш час слово є не лише способом досягнення політичних цілей, а й засобом контролю над масами. Аналіз ролі мови в військово-політичній сфері знаходиться в центрі уваги філософів, політологів, психологів, соціологів, лінгвістів, науковців, а також політичних і громадських діячів і вчених усього світу [1; 4; 5; 6; 7; 15; 23; 31]. Політика (у тому числі під час війни) реалізується через мову, і, як наслідок, через військово-політичний дискурс.

Спеціальна мова, якою користуються спічрайтери під час написання військово-політичних промов, потребує постійного вивчення та опису для вироблення конкретної моделі військово-політичного тексту, який, у свою чергу, є актуалізацією ВПД [31: 27].

Аналіз військово-політичного дискурсу дає змогу виявити культурно-національні особливості досліджуваної мовної пари, специфіку сприйняття, характерну для конкретної спільноти, визначити правильний вектор спілкування з носіями тієї чи іншої мови. Політичний дискурс відображає особливості

суспільно-політичного життя держави, що містить елементи національної культури, загально- та національно-специфічні культурні цінності [5: 63].

Державна політика у сфері безпеки, оборони та військової організації є гарантом розвитку України як незалежного та повноправного члена світової спільноти. У сучасних умовах національна військова політика впливає на всі сфери життєдіяльності держави. Військова дійсність вийшла далеко за межі інтересів військових фахівців і поширилася на інші сфери суспільного життя. Підтвердженням цьому є залучення волонтерів, державних та неурядових, іноземних та міжнародних організацій.

З урахуванням міжнародного досвіду та реалій сучасності розробляються нові концепції, доктрини та стратегії. Це призводить до інтенсифікації практики військового усного та письмового перекладу, потребує узагальнення та теоретичного осмислення накопиченого емпіричного матеріалу, подальшого наукового обґрунтування теорії військового перекладу (ТВП), а також зумовлює підвищення ролі військового та військово-політичного перекладу (ВПП) у сфері міжкультурної комунікативної посередницької діяльності [5: 73].

Розвиток загального перекладознавства неможливий без аналізу типів перекладу та врахування їх внутрішніх характеристик і взаємозв'язків. В. Н. Комісаров [19: 34] виділив три фактори, які необхідно враховувати при описі окремих видів перекладу:

1. По-перше, просте посилання вихідного тексту на певний функціональний стиль може вплинути на характер процесу перекладу та вимагати від перекладача застосування спеціальних методів і технік.
2. По-друге, орієнтація на такий вихідний текст може зумовлювати стилістичні особливості цільового тексту, а отже, необхідність вибору таких мовних засобів, які характеризують подібний функціональний стиль у цільовій мові.
3. Зрештою, в результаті взаємодії цих двох факторів можуть проявлятися самі особливості перекладу, пов’язані як зі спільними рисами, так і з відмінностями мовних особливостей подібних функціональних стилів у

вихідній і цільовій мові, так і з особливими умовами і завданнями такого перекладу. вид перекладу.

На думку В. В. Балабіна [3: 98], ТВП є особливою жанрово-стильовою теорією, оскільки перекладацьке посередництво в збройних силах здійснюється насамперед у сфері мовної та мовленнєвої варіативності текстів загальновійськового, військово-політичного, військово-технічного характеру, та військової особливої актуальності. Автор зазначає [3: 99], що концепція військово-політичного перекладу належить до базових концепцій ТВП, які успішно апробовані в експертному середовищі науковців, педагогів і практиків військового перекладу та послідовно представлені науковій спільноті протягом останніх чотирнадцяти років. З цієї позиції можна констатувати, що поняття «військово-політичний переклад» та «військово-політичні тексти» належать до основних понять ТВП, а тому потребують комплексного дослідження, аналізу та обґрунтованого визначення.

Військово-політичний переклад виділяється серед інших видів військового перекладу (військово-технічного та військово-спеціального) за тематичним критерієм функціонування військово-політичних текстів (сфера «військова політика, національна безпека і оборона») та особливостями жанрово-стильової приналежності – функції (директивність спонукання до дії, нормативність регулювання відносин, аналітика інформування та концептуально-доктринальна), сфери спілкування, жанрово-стильові особливості [2: 104].

З огляду на проведений теоретичний аналіз ВПП можна визначити як різновид військового перекладу, що забезпечує виконання міжкультурної комунікативної посередницької функції у сфері військової політики, національної безпеки та оборони на основі функціональної ідентичності військово-політичних текстів та врахування екстралінгвістичних стильо- і жанроутворюючих факторів. Дане визначення може слугувати основою для удосконалення вербальної моделі ВПП у контексті ТВП у майбутньому.

Висновки до Розділу 1

1. Лексика є найбільш відкритою мовною системою, яка постійно розвивається. Оскільки частини будь-якої системи завжди взаємопов'язані, одиниці словникового запасу мови взаємозамінні та мають багато форм взаємодії між собою. Таким чином, мова складається з величезної кількості взаємопов'язаних ЛСП – сукупностей лексичних одиниць, які мають спільне наповнення, а також символізують подібність згаданих фактів.
2. Кожне поле має внутрішню властивість, яка є спільною для всіх блоків ЛСП. Цей знак є ядром (центром) ЛСП і має найбільш загальний, часто використовуваний і нейтральний характер. В периметр поставлено лексичні одиниці з більш (стилістично, емотивно, функціонально) забарвленим значенням. ЛСП не є дискретними асоціаціями; вони пов'язані між собою, і одним із видів зв'язку є багатозначні слова, які можуть стосуватися багатьох ЛСП одночасно через їхню різноманітність значень.
3. Коли йдеться про ідентифікацію конкретних подій, інтуїтивно зрозумілий і добре відомий термін «війна» виявляється складним і не таким однозначним. І оскільки війна впливає на дуже багато аспектів людського існування, поняття війни стає все більш значущим і вимагає подальшого дослідження. Як результат, постійне зростання інтересу до тем, пов'язаних з війною, теоретично і практично пов'язане з вирішенням деяких когнітивних проблем категоризації.
4. Загальноприйняті уявлення про війну, любов, смерть тощо мають фреймову будову, яка не тільки структурує те, що люди думають про світ, а й впливає на їхні дії. Йдеться про зв'язок семантики поняття «війна», його змістового наповнення з прагматикою, яка відсилає до впливу слова, конкретної назви на соціальну дійсність.

5. Базуючись на структурному підході до систематизації лексики, було охарактеризовано поняття лексико-семантичне поле та принципи його побудови. Визначено його рівні. ЛСП «війна» охарактеризовано як структурну та системну одиницю. Тобто, розділ містить узагальнення та чітку характеристику суті та системно-структурної організації поля «війна» і визначає основні методи роботи з поняттям та лексико-семантичним полем.

РОЗДІЛ 2
СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

2.1. Визначення лексеми «war» на прикладі матеріалу медіа новин в англійській мові

Поняття *war* і *війна* є полісемантичними. Згідно зі словниками англійської мови, ця лексема *war* може виступати як іменник, прикметник, дієслово чи прислівник, що вказує на значущість змістового поля, до якого вона належить, для носіїв англійської лінгвокультури [1: 19].

Тепер розглянемо англійську лексему *war*. Історія англійської лексеми war має складну історію: давньоанглійська форма ***werre*** (*large-scale military conflict*) виведена через змінену старофранцузьку форму ***guerra*** (*difficulty, dispute; hostility; fight, combat, war*), яка походить від прагерманської лексеми werso та латинського bellum з дефініцією «to bring into confusion» [53: 111].

Походження поняття *war* в давньоанглійській мові пов'язаний з міфічним походженням, уявленнями про тілесні ушкодження, агресію, прокляття, пошук володіння та поняттями мистецтва та обладнання. Варто зазначити, що сварки та битви є основними темами давньоанглійської героїко-епічної поезії. Отже, саме епос дав повний образ світобудови, навчив розрізняти добро і зло, навчив жити і вмирати, зокрема через введення поняття битви [53: 113].

Ідіоматичність ряду фразеологічних компонентів репрезентує подальші концептуальні аспекти ідеї війни в англомовній мовній культурі: *war of nerves, war to end all wars, war of words, war clouds are gathering, war against illiteracy, tomake war on disease, to have war in one's heart, war to the knife, war of the elemenets, war between man and nature, on a war foot basis, with all one's war paint on* [1: 77].

Обґрунтування таких виразів переважно пов'язане зі сферою традиційних народних образів і понять. Можна стверджувати, що фразеологічні сполучення

надають досліджуваній темі рис, пов’язаних з англомовним баченням світу, вказують на національне ставлення до нього, таким чином надаючи оцінку.

У сучасному світогляді англомовних людей змінюється ставлення до війни, що пов’язано з відмовою від вбивства як способу існування та зростанням цінності індивідуального життя. У результаті до концептуального поля лексеми *war* додаються лексичні одиниці синонімічного ряду, що пояснюють ознаки домінуючої лексеми *war*: *conflict, warfare, combat, fighting, (military) action, bloodshed, struggle; battle, skirmish, fight, clash, engagement, encounter; offensive, attack, campaign; hostilities; jihad, crusade* [10: 84].

Основними стилістичними ознаками військово-технічних текстів, на думку В. М. Лісовського [22: 49], є точний і зрозумілий виклад матеріалу з майже повною відсутністю тих експресивних елементів, які надають мовленню емоційної насиченості; основний акцент робиться на логічну, а не на емоційно-чуттєву сторону викладу. Військовій літературі також не вистачає звичайних образних мовних навичок, які абсолютно непотрібні при поясненні різноманітних технологічних пристроїв. Однак цього не можна сказати про військово-технічні терміни.

Військову лексику умовно поділяють [22: 56] на три основні групи:

- Військову термінологію, яка визначає поняття, пов’язані з військовою справою, збройними силами, способами ведення війни та ін.;
- Військово-технічну термінологію, яка включає науково-технічні теорміни;
- Емоційно забарвлена військова лексика (сленг), представлену словами, які часто вживаються в основному в усній розмовній мові військовослужбовців і є стилістичними синонімами відповідних військових термінів.

Точний (правильний) переклад військових матеріалів залежить у певній (значній) мірі від правильного перекладу слів, оскільки більшу частину

військової лексики займають військові та військово-технічні терміни з найбільшим семантичним навантаженням [22: 60].

Військова термінологія утворюється у той самий спосіб словотворення, як і інші слова в англійській мові [31: 54]:

- Морфологічно (з афіксацією): *missileer, rocketeer, analyst, maneuverability*; за допомогою словоскладання: *countdown, hard-fought, warhead*; за допомогою конверсії: to officer, to mortar; за допомогою абревіації: *radar, MDI, ROAD*.
- Лексико-семантично (що дає розуміння перенесеного значення): *Diesel* – прізвище винахідника і назву двигуна; *Pentagon* – назва будівлі міністерства оборони США, американська вояччина; зміна значення (*acquisition* значило лише придбання, а тепер означає виявлення цілей); семантичне розширення (*to land* – означало висаджуватись на берег, приземлятися, а тепер – здійснювати посадку на будь-яку поверхню, ключаючи воду та небесне тіло); семантичне звуження (*cruiser* – раніше означало будь-яке судно, що знаходиться у плаванні, а зараз – крейсер); шляхом запозичення як з інших галузей науки і техніки (*pin, strut*), так і з інших мов (*bunker, Blitzkrieg* – з нім., *coup d'état* – з фр.).

Важливо зазначити, що склад сучасної військової та військово-технічної лексики не є фіксованим. Він постійно змінюється внаслідок випадання окремих слів, зміни значень, поповнення новими термінами (наприклад, у зв'язку з реорганізацією окремих видів збройних сил, появою і розробкою нових видів озброєння і військової техніки і розробки нових методів ведення війни).

2.2. Визначення лексеми «війна» на прикладі матеріалу медіа новин в українській мові

Розглянемо змістове ядро поняття *війна* в українській мовній культурі. Наступні значення ілюструють понятійний аспект поняття *війна* [5: 33]:

- Організована збройна боротьба між державами (або суспільними класами, тощо);
- Стан ворожнечі між ким-небудь; суперечка, сварка з кимось.

Оскільки українське поняття *війна* походить від стародавнього кореня, що у споріднених індоєвропейських мовах означає «переслідувати, гнати, полювати», найдавніші слов'яни пов'язували поняття війни з полюванням (з лит. ***vajoti*** – *ганяти, переслідувати*; з лтс. ***vajat*** – *переслідувати*; з двн. ***weida*** – *полювання*; з ірл. ***fiad*** – *дичина*; з ав. ***vayeiti*** – *скакати, бігати, мчати*; з ос. ***уайын*** – *гонить, переслідує*) [53: 346].

Одним із генетично пов’язаних із лексемою війна в «Етимологічному словнику української мови» слів є термін військовий, який у словотворенні має яскраве, негативно забарвлене оформлення [29]. Семантичний елемент презирства або зневаги зазвичай вводиться за допомогою суфікса ***-чин(а)***, як це відображає словниковий опис (*зневажл*. військові; агресивні військові кола) [6: 34].

Для пояснення цієї номінативної одиниці в англійські мові використовується лексема *the military*, яка має нейтральне значення «the armed forces of the country» [26: 90]. Таким чином, через розбіжність у конотаційній оцінці ми можемо побачити, що світогляд та уявлення про війну давніх слов’ян не зовсім узгоджуються з давньоанглійською традицією на етимологічному рівні.

Лексема *війна* разом зі своїми синонімами служить вербальною репрезентацією поняття *війна* на рівні слова [26: 97]: *ворожнеча, брань, сутичка, конфлікт, м’ясорубка, кровопролиття, змагання, суперництво, боротьба, сварка, суперечка*.

Семантика словникових синонімів цього поняття в двох різних мовних культурах виявляється майже ідентичною, але вони покривають один одного.

Було встановлено, що визначення *війна* в українських словниках як ознаки ворожнечі та конкуренції прийнято вживати цей термін у метафоричному значенні під час порівняння значень лексем *war* та *війна*. Переносне вживання слова є специфічним для його контексту та має тимчасове, ситуативне значення, яке не закріплене за самим словом [26: 105].

Ми вважаємо, що міжкультурні розбіжності у поглядах на війну можуть пояснити це. Поряд із інтегральною семою «боротьба» та супутньою оцінною семою «погано» концептуальне ядро поняття *війна* продукує інші значення лексеми *війна*. Відповідні події або стани речей розглядаються в англійській мовній культурі як природні стани, породжені суспільним досвідом людей і мають історичне походження в їхньому житті. Ці стани вербалізуються за допомогою лексичних прийомів, більшість із яких мають нейтральне або навіть позитивне значення [15: 41].

Цю розбіжність змістової складової поняття war/війна в контексті історичного аспекту можна пояснити тим, що впродовж своєї багатовікової історії народ України неодноразово чинив опір нападам німців, шведів і литовців, а також особливо жорстоким набігам монгольської нації. Український народ завжди прагнув до утвердження власної нації. Потенціал національного самоусвідомлення та самозбереження, духовна реалізація є визначальними характеристиками української нації. Саме цими успадкованими від покоління до покоління характеристиками визначаються вербальне втілення лінгвокультурного трактування поняття *війна*, а також етноспецифічний вектор культурного зростання [15: 49].

У ЗМІ поняття війни досить широко використовується як окреслення конфліктних ситуацій у сфері валютних операцій, інформаційних технологій, торгівлі, рекламного бізнесу, брендів тощо. Серед найпоширеніших можна виділити наступні [23: 59]:

- Валютні («*Тоді спостерігалась небезпека, що після поразки однієї зі сторін у валютній війні наступною стадією стане ескалація конфлікту*» [76]);
- Інформаційні («*Дуже важливо не стати жертвою інформаційної війни протягом тривалого періоду часу*» [76]);
- Торгівельні («*Втім на цьому протистояння в торговій війні між Україною та Росією не закінчились*» [76]);
- Рекламні («*Інтер оголосив каналу 1+1 рекламну війну*» [76]);
- Корпоративні («*Корпоративна війна ще триватиме із застосуванням небаченої раніше зброї*» [76]);
- Брендові (війна брендів) («*Війна брендів: Samsung обійшов Apple в США*» [76]).

Також у медіа часто можна побачити застосування переносного значення лексеми війни, зокрема в економічному аспекті [24: 19]. Наприклад: «*Економічна війна з Росією почалася ще в 2014 році*» [76].

У медійних текстах часто вживається лексема *війна* у переносному значенні в аспекті природоморфному [24: 20]. Наприклад: «*У піарників, що брали участь у газовій війні з російського боку, стояло завдання переконати західних партнерів у тому, що Україна – ненадійний союзник*» [76].

Дослідження лексеми *війна* в Україні крізь призму різноманітних лексико-семантичних варіантів має велике значення з огляду на сучасний стан речей та складний політичний і соціальний контекст України. Це пояснюється тим, що прагматична спрямованість цих варіантів сильно впливає на мовця.

Лексема *війна* наявна (та функціонує) в низці сфер, зокрема у політичній, військовій та економічній.

2.3. Аналіз лексико-семантичного поля «війна»

Було встановлено [16; 17], що лексико-семантичне поле представляє собою сукупність одиниць, вербалізуючих певне поняття у широкому сенсі слова.

Лексико-семантичні поля характеризуються низкою ознак системності, як у синхронному плані, так і в генетично діахронічному. Через тісний зв'язок із позамовними реаліями світу, поле є незамкнутою системою одиниць і тому суттєво відрізняється від систем інших мовних рівнів. Одиниці лексико-семантичних полів пов'язані між собою різними типами відносин: парадигматичними, синтагматичними, епідигматичними та іншими [28: 188].

Лексико-семантичне поле ще досі вивчається, незважаючи на те, що вже існує велика кількість досліджень, присвячених цій проблематиці. Зокрема, жорстких обмежень щодо застосування цього терміну немає. Вони часто позначають різні системоутворюючі одиниці лексики, тобто лексико-семантичні групи слів (ЛСГ) і власне семантичні поля, що призводить не тільки до змішування найважливіших понять лексикології, а й заважає адекватному опису принципів системного устрою мовного рівня [17: 80].

Розглянемо ЛСП як мікросистему сукупності лексичних одиниць, об’єднаних спільним значенням – «формацією» [17: 83], що відображає дане концептуальне поле в мові. Варто звернути увагу на розташування на основі концепції ЛСП, де слова поєднуються відповідно до теми. Лексико-семантичне поле виділяється однією спільною семою (включає слова однієї частини мови); лексико-семантичну групу виділяють кілька спільних сем. При виділенні ЛСП, два слова вважаються семантично пов’язаними між собою, якщо в тлумаченні цих слів є хоча б один спільний компонент [17: 85].

При вивченні семантичного поля слів та їх лексико-семантичних типів, а також виявлення їх подібності та відмінності диференціальними компонентами значення будуть семантичні компоненти або семи. Сема реалізується як компонент семеми, що є простим значенням слова. Таким чином, зміст кожного значення слова (семеми) представлений як набір елементарних значень (семи).

Деякі семи об'єднують це слово з іншим словом, а інші відділяють їх одне від одного [59: 237].

Структурування мовних одиниць у межах лексико-семантичного поля грунтується на основі трьох основних принципів [12: 92]:

- Семантичний;
- Структурний;
- Системний.

Семантичний принцип базується на основи компонентного аналізу лексичних значень слів, що входять до лексико-семантичного поля. Лексичне значення – це вербальне відображення об’єкта, його стислий опис і мінімальна характеристика, витягнута з числа ознак поняття, щоб уможливити його розпізнавання. Воно є основою семантичної структури слова і закріплене соціолінгвістичною практикою [12: 95].

Одне слово, що входить до складу поля, може мати загальне (інваріантне) значення, яке спільне для всіх словоформ. Це відбувається за умови, що лексема однозначна. Якщо лексема багатозначна, лише одне з інваріантних значень лексеми може входити до складу ЛСП. Лексема (або одна і та ж звукова форма) може мати не одне лексичне значення. Це явище називається полісемією [12: 99]. Наприклад:

1. *Завойовувати військовою силою* [29];
2. *Примусове захоплення будь-кого під час бойових дій* [29];
3. *Залишати дуже позитивне враження; зачаровувати; щиро комусь подобатися* [29].

Однією з найважливіших характеристик ЛСП, на думку дослідників, є структурний принцип створення лексико-семантичного поля [51: 195]. Це саме структурна організація ЛСП, якщо виходити з поділу лексико-семантичного поля на ядро і периферію. Лексико-семантичному полю можна надати унікальний статус і відмежувати його від інших групових об’єднань мовних

одиниць (наприклад, від лексико-семантичної групи, тематичної групи та ін.) завдяки наявності ядра та периферії [51: 196].

Ядро, частина навколо нього та периферія лексико-семантичного поля ідентифікуються лексемами, які виявляють значну семантичну близькість; ці лексеми називають найбільш значущі для свідомості індивідів відповідної етнічної групи ознаки і риси позначуваного поняття і представляють ядро поля (наприклад: *війна, війну, війною, війні*) [12: 117]. Зона навколо ядра містить лексеми, які розширюють і конкретизують ознаки і риси, актуальні для позначуваного поняття (наприклад: *смерть, кров, партизани, горе*) [12: 120]. Низка семантично віддалених, лише частково пов'язаних з ядерними та навколоядерними компонентами складають периферію поля. До таких лексичних одиниць належать стилістично марковані та вторинні найменування (наприклад: *події*; це слово не належить напряму до категорії війна, але при ланцюгу *події – воєнні події – війна*, то його можна туди віднести) [12: 123].

Кирилюк О. Л. Представляє структуру лексично-семантичного поля *війна* (станом на 2014-2022 рік) у наступний спосіб (Рис. 1) [16]:

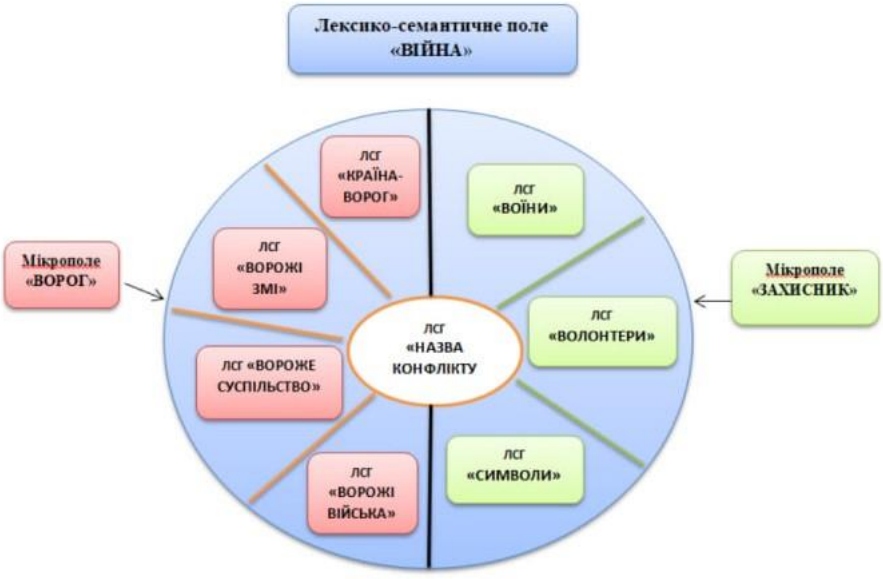

Рис. 1. Структура лексико-семантичного поля «ВІЙНА» в дискурсі російсько-української війни 2014–2022 років [16]

Особливість смислової структури основної одиниці ЛСП війна вбачаємо у тому, що туди може входити значна кількість контекстуально аналізованих компонентів, які відображають найбільш різноманітні негативні риси війни, виявляють широкий діапазон експресії, об'єктивуючи ядерний концепт опосередковано, через семантично інтенсифіковані, метафоризовані (метонімізовані) емоційну й почуттєву сфери людини.

Висновки до Розділу 2

1. У вербальному вираженні лексеми *war/війна* проявляються як універсальні, так і національно-специфічні характеристики, що відображають історико-культурну детермінованість побудови мовної картини світу двох лінгвокультур. Вивчивши дані лексикографічних джерел, ми змогли визначити, що семантика поняття *war* частково відповідає семантиці поняття *війна* і полягає в наступному: війна – це боротьба за захоплення здобичі.

2. Поняття *war/війна* є універсальним і загальнолюдським, тому переклад його іншими мовами зазвичай не викликає проблем. Проте відтворення досліджуваного поняття крізь призму національної своєрідності світосприйняття та окремих уявлень про війну далеких порівнюваних лінгвокультур може спричинити труднощі.

3. Однією з прагматичних цілей, яку не можна не враховувати при відтворюванні тексту-оригіналу, є використання різниці у семантиці лексем-вербалізаторів досліджуваного поняття. Здатність перекладача вірно вловити прагматичний потенціал оригінального повідомлення (тексту) під час перекладу залежить від культурної дистанції між двома сторонами та відносної важливості прагматичної функції.

4. Основне завдання перекладача полягає у визначенні найкращого способу перекладу етнічних особливостей досліджуваного поняття мовою перекладу, беручи до уваги як приховану індивідуальну, так і колективну картини світу.

5. Військова лексика і фразеологія становлять вагому частину лексико-семантичного поля медійних текстів про війну (новин), виявляють специфічний спектр первинних та вторинних (метафоризованих та метонімізованих) номінацій поняття *війна*.

6. Лексико-семантичне поле представляє собою сукупність одиниць, вербалізуючих певне поняття у широкому сенсі слова. Структурування мовних одиниць у межах лексико-семантичного поля грунтується на основі трьох основних принципів: семантичний, структурний, системний. Будь-яке лексико-семантичне поле складається з ядра, частини навколо нього (навколоядерна частина) та периферії. Кожна з цих частин ідентифікується лексемами, які виявляють значну семантичну близькість.

РОЗДІЛ 3
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ВІЙНИ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ

3.1. Способи перекладу лексико-семантичної категорії «війна» в медійному дискурсі

Як зазначалося раніше, лексико-семантичне поле поняття *війна* поділяють на три основні групи [9: 63]:

- військова спеціальна термінологія, що стосується понять, які конкретно пов'язані з військовою справою, збройними силами, стратегіями збройних конфліктів тощо;
- військово-технічна лексика, яка включає в себе військові терміни;
- емоційно забарвлена лексика (сленг), яка включає в себе слова та словосполучення, які переважно використовуються в повсякденних розмовах військовослужбовців.

Адекватний переклад військових матеріалів значною мірою залежить від точного перекладу термінів, оскільки військові та військово-технічні поняття складають більшу частину військової лексики і мають високе семантичне навантаження. У такому разі вживаються лексичні (і граматичні) трансформації.

Лексичні трансформації відбуваються через низку відмінностей між українською та англійською мовами, які ускладнюють підбір повноцінного відповідника або спотворюють вихідне значення від оригінальних лексичних одиниць. Лексичні трансформації в англо-українському перекладі часто є власним рішенням перекладача і зазвичай значною мірою залежать від стилістичних елементів оригінального тексту [25: 72].

До базових лексико-семантичних трансформацій належать: транслітерація (*transliteration*), калькування (*tracing*), опущення (*omission*) та додавання (*addition*). До більш складних лексичних трансформацій належать: конкретизація (*concretization*), генералізація (*generalization*) та модуляція (*modulation*) [2: 55].

У цьому розділі ми розглянемо деякі приклади перекладу військових текстів (новин), а також проаналізуємо способи перекладу військової термінології, а саме: запозичений переклад (*borrowings*), транскрипція (*transcription*), еквівалентний переклад (*equivalent translation*) та описовий переклад (*descriptive translation*) [2: 58].

Для роботи з англійськомовними та українськомовними медіа, були відібрані приклади з наступних видань: «BBC News» [74], «The Guardian» [75], «Babel» [76] буде виступати основним джерелом, оскільки має білінгвальну (англійську і українську версії новин) структуру видання, що допоможе у компаративному аналізі перекладацьких трансформацій (на лексичному рівні, а у наступному підрозділі – на граматичному рівні). Проаналізувавши 100 відібраних прикладів з медіа, вдалось встановити, що присутні наступні види перекладацьких трансформацій:

- Лексико-семантичні (зокрема, конкретизація, генералізація і модуляція);
- Лексичні (зокрема, калькування, опущення, додавання та еквівалентний переклад);
- Лексико-граматичні (зокрема, антонімічний переклад та компенсація).

Остання категорія буде детальніше апроаналізована у наступному підрозділі даної роботи.

Нижче буде наведена коротка характеристика кожної з лексико-семантичних трансформацій [2: 68]:

- Конкретизація – процес, що передбачає заміну лексичних одиниць вихідної мови з ширшим значенням на вужче значення;
- Генералізація – процес, протилежний конкретизації – передбачає заміну лексичних одиниць вихідної мови з вужчим значенням на ширше значення;

- Модуляція – процес підбору перекладачем контекстуально найбільш влучного еквіваленту;
- Калькування – це утворення нового фразеологізму, слова або словосполучення шляхом буквального перекладу;
- Вилучення – процес при перекладі, який вилучає конкретний (надлишковий) мовний елемент; в більшості випадків, це елементи, які відносяться до структури мови;
- Додавання – це введення в текст перекладу мовних елементів, які можуть задовольнити критерії прийнятності його функціонування; також стосується структури мови;
- Еквівалентний переклад – процес, при якому відбувається пошук відповідника лексичної одиниці у мові перекладу задля найбільш точної передачі інформації з мови оригіналу.

У цьому розділі також будуть визначені ЛСП і виділені в окремі ЛСГ у кожному реченні. На даному етапі роботи у ЛСП «війна» зупиняємось на таких ЛСГ як: «ворог», «військові», «зброя» та «військова структура». Лексико-семантичне поле у реченнях складають виділені слова.

(1) *Ukraine received a "five-digit amount" of ammunition for Gepard self-propelled guns from Germany*. (BN, URL) – Україна отримала від Німеччини «п’ятизначну кількість» боєприпасів до самохідних установок Gepard.

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя»: *ammunition, Gepard self-propelled guns*. У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*ammunition – боєприпаси*), та дослівний переклад (*Gepard self-propelled guns – самохідні установки Гепард*).

(2) *The German Ministry of Defense added that Berlin has already supplied Kyiv with 46 Gepard anti-aircraft missiles and plans to supply six more*. (TG, URL) – У Міноборони Німеччини додали, що Берлін уже поставив Києву 46 зеніток Gepard і планує надати ще шість.

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» *(Ministry of Defense)*. У цьому випадку є друга ЛСГ у цьому ж реченні – ЛСГ «зброя» (*Gepard anti-aircraft missiles*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як евівалентний переклад (*Gepard anti-aircraft missiles – зенітки*), та дослівний переклад (*Ministry of Defense – Міністерство Оборони*).

(3) *X-101 cruise missiles from Tu-95MS strategic bombers and probably ballistic missiles were launched over the capital*. (B, URL) – *По столиці запустили крилаті ракети Х-101 зі стратегічних бомбардувальників Ту-95МС та, ймовірно, балістичні ракети*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*X-101 cruise missiles, Tu-95MS strategic bombers, ballistic missiles*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*X-101 cruise missiles – крилаті ракети Х-101; Tu-95MS strategic bombers – стратегічних бомбардувальників Ту-95МС; ballistic missiles – балістичні ракети*).

(4) *The occupiers have lost approximately 610 soldiers killed, 8 tanks, 12 armored vehicles, 36 artillery systems and one jet, one air defense system, 7 drones, 15 vehicles and one special vehicle over the past day*. (B, URL) – *За минулу добу окупанти втратили ще приблизно 610 військових убитими, 8 танків, 12 бронемашин, 36 артилерійських систем та одну реактивну, одну систему ППО, 7 дронів, 15 одиниць автотехніки та одну одиницю спецтехніки*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*armored vehicles, artillery systems, jet, air defense system, tanks, drones, special vehicle*); «ворог» (*occupiers, soldiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*armored vehicles – бронемашини, tanks – танки, artillery systems – артилерійські системи, drones – дрони*) та еквівалентний переклад (*air defense system – система ППО, special vehicle – спецтехніка*).

(5) *On the night of September 7, the Air Defense Forces destroyed 25 of the 33 Shahed kamikaze drones used by the Russian invaders to attack the Sumy and Odesa regions*. (B, URL) – *У ніч на 7 вересня Протиповітряна оборона знищила 25 з 33 дронів-*

камікадзе Shahed, якими російські окупанти атакували Сумську та Одеську області. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*the Air Defense Forces*); «зброя» (*Shahed kamikaze drones*); «ворог» (*the Russian invaders*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як евівалентний переклад (*the Air Defense Forces – Протиповітряна оборона, the Russian invaders – російські окупанти*), та дослівний переклад (*Shahed kamikaze drones – Shahed камікадзе-дрони*).

(6) *On the Lyman direction, Ukrainian fighters repelled attacks in the Novoyehorivka area (Luhansk region)*. (B, URL) – *На Лиманському напрямку українські бійці відбили атаки в районі Новоєгорівки Луганської області*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «військові» (*fighters – бійці*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*fighters – бійці*).

(7) *They dislodge the Russians from their positions and secure themselves on the frontiers they have reached*. (B, URL) – *Вони витісняють росіян із займаних позицій та закріплюються на досягнутих рубежах*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «ворог» (*the Russians – росіяни*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russians – росіяни*).

(8) *The Ukrainian aviation carried out 18 strikes on the areas of concentration of personnel, weapons and military equipment and on the positions of the enemy's anti-aircraft missile systems*. (B, URL) – *Протягом доби авіація України завдала 18 ударів по районах зосередження особового складу, озброєння та військової техніки і по позиціях зенітно-ракетних комплексів противника*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*the enemy's, personnel*), «зброя» (*aviation, weapons and military equipment, anti-aircraft missile systems*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the enemy – ворог (ворожа), weapons and military equipment – озброєння та військової техніки, anti-aircraft missile systems*

– *зенітно-ракетних комплексів противника*) та еквівалентний переклад (*personnel – особовий склад*).

(9) *Around 6:20 a.m., the Russians also fired several ballistic missiles at a civilian infrastructure facility in Zaporizhzhia*. (B, URL) – *Близько о 6:20 росіяни також поцілили кількома балістичними ракетами по об'єкту цивільної інфраструктури в Запоріжжі*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*the enemy's, personnel*), «зброя» (*aviation, weapons and military equipment, anti-aircraft missile systems*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the enemy – ворог (ворожа), weapons and military equipment – озброєння та військової техніки, anti-aircraft missile systems – зенітно-ракетних комплексів противника, ballistic missiles – балістичні ракети*) та еквівалентний переклад (*personnel – особовий склад*).

(10) *This was reported by the head of the Dnipropetrovsk regional military administration Serhiy Lysak*. (B, URL) – *Про це повідомив голова Дніпропетровської обласної військової адміністрації Сергій Лисак*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «військова структура» (*regional military administration*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*regional military administration – обласна військова адміністрація*).

(11) *Russia carried out an airstrike in the Kherson region. Three people were killed*. (B, URL) – *Російська авіація скинула бомбу на село в Херсонщині, загинули троє людей*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*Russia*); «зброя» (*an airstrike*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як конкретизація (*an airstrike – бомба, Russia – російська авіація*).

(12) *Three people were killed by a guided aerial bomb: two women aged 48 and 40 and a man aged 46*. (B, URL) – *Через влучання керованої авіабомби загинули троє людей: дві жінки 48 та 40 років і чоловік 46 років*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ: «зброя» (*a guided aerial bomb*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як вилучення (*a guided aerial bomb – керована авіабомба*).

(13) *In addition, the occupiers fired mortars at the village of Vesele in the Kherson region*. (B, URL) – *Крім цього, окупанти вдарили з мінометів по селу Веселому, що на Херсонщині*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*mortars*), «ворог» (*the occupiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*міномети – mortars*) та вилучення (*the occupiers – окупанти*).

(14) *Almost 200 Ukrainian soldiers will* continue *training on Abrams tanks at the American base in Germany*. (TG, URL) – Майже 200 українських військових продовжать навчання на танках Abrams на американській базі в Німеччині.

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*Abrams tanks*), «військові» (*soldiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Abrams tanks – танки Абрамс*) та еквівалентний переклад (*soldiers – військові*).

(15) *The Pentagon continued the training of Ukrainian tankers at the base in Germany*. (BN) – Пентагон продовжив навчання українських танкістів на базі в Німеччині.

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*Pentagon*), «військові» (*tankers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*tankers – військові*) та калькування (*Pentagon – Пентагон*).

(16) *In a new package of military aid, Lithuania handed over 1.5 million rounds of ammunition to the Defense Forces of Ukraine*. (TG, URL) – У новому пакеті військової допомоги Литва передала Силам оборони України 1,5 мільйона боєприпасів.

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*the Defense Forces of Ukraine*), «зброя» (*rounds of ammunition*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний

переклад (*the Defense Forces of Ukraine* – Сили оборони України) та генералізація (*rounds of ammunition* – боєприпаси).

(17) *Fierce fighting is also ongoing in the Klishchiivka area*. (B, URL) – *Також тривають жорсткі бої в районі Кліщіївки*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*fierce fighting*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*fierce fighting – жорсткі бої*).

(18) *In the Kherson direction, the Defense Forces are conducting a counter-battery fight, destroying the enemy's warehouses and inflicting damage on his rear*. (B, URL) – *На Херсонському напрямку Сили оборони ведуть контрбатарейну боротьбу, знищують склади противника та завдають ураження по його тилах*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*the Defense Forces*) і «ворог» (*the enemy*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Defense Forces – сили оборони, the enemy – ворог (ворожий)*).

(19) *Russia has concentrated more than 420 000 of its military personnel on the temporarily occupied Ukrainian territories, in particular in Crimea*. (B, URL) – *Росія зосередила на тимчасово окупованих українських територіях, зокрема в Криму, понад 420 тисяч своїх військовослужбовців*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*Russia, military personnel*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Russia – росія*) та модуляція (*military personnel – військовослужбовці*).

(20) *BAE Systems plc is a company specializing in the defense and aerospace industries. It is one of the Pentagon's six largest suppliers and a major partner in the F-35 Lightning II program*. (B, URL) – *BAE Systems plc – це компанія, що спеціалізується на оборонній та аерокосмічній галузях. Це один із шести найбільших постачальників Пентагону, а також головний партнер у програмі F-35 Lightning II*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*the Pentagon*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування (*the Pentagon – Пентагон*).

(21) *BAE Systems Land and Armaments manufactures the M2 and M3 Bradley fighting vehicles, the M113 armored personnel carrier, the M109 Paladin and Archer self-propelled howitzers, the M777 howitzer, the Challenger tank, and more*. (B, URL) – *BAE Systems Land and Armaments виробляє бойові машини M2 та M3 Bradley, бронетранспортер M113, самохідні гаубиці M109 Paladin і Archer, гаубицю M777, танк Challenger та багато іншого*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*M2 and M3 Bradley fighting vehicles, the M113 armored personnel carrier, the M109 Paladin and Archer self-propelled howitzers, the M777 howitzer, the Challenger tank*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*M2 and M3 Bradley fighting vehicles – бойові машини M2 та M3 Bradley, the M113 armored personnel carrier – бронетранспортер M113, the M109 Paladin and Archer self-propelled howitzers – самохідні гаубиці M109 Paladin і Archer, the M777 howitzer – гаубицю M777, the Challenger tank – танк Challenger*).

(22) *At night and in the morning, the Russians massively bombarded Dnipropetrovsk region. Artillery, guided missiles and kamikaze drones were deployed. 11 Shahed drones were shot down over the area*. (B, URL) – *Вночі і зранку росіяни масовано обстрілювали Дніпропетровщину. У хід ішла артилерія, керовані ракети і дрони-камікадзе. Над областью вдалося збити 11 безпілотників Shahed*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*Artillery, guided missiles, kamikaze drones, Shahed drones*) і «ворог» (*the Russians*). У перекладі використані такі лексико-семантичні трансформації як буквальний переклад (*Artillery – артилерія, guided missiles – керовані ракети, kamikaze drones – дрони-камікадзе, the Russians – росіяни*) та модулювання (*Shahed drones – беспілотники Shahed*).

(23) *In Kyiv, the Security Service of Ukraine detained a military man who was preparing new Russian strikes on the capital's thermal power plants*. (B, URL) – *У Києві Служба безпеки затримала військового, який готував нові удари росії по столичних теплоелектростанціях*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*the Security Service of Ukraine*), «ворог» (*Russian*), «військові» (*a military man*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Russian (прикм.) – росія (ім.)*), вилучення *(the Security Service of Ukraine – служба безпеки, a military man – військовий*).

(24) *In Ukraine, 470 000 hectares of agricultural land in liberated territories need to be surveyed, according to the Mine Action Plan*. (B, URL) – *В Україні потрібно обстежити 470 тисяч гектарів сільськогосподарських земель на звільнених територіях, ідеться в Плані розмінування*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*the Mine Action Plan*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модулювання (*the Mine Action Plan – План розмінування*).

(25) *According to estimates of the UN Development Program, demining of the territory of Ukraine will cost $35.7 million*. (TG, URL) – За оцінками програми розвитку ООН, роботи з розмінування території України коштуватимуть $35,7 мільйона.

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*the UN Development Program*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*програма розвитку ООН*).

(26) *The newspaper blames it on the Ukrainian complex "Buk", which allegedly hit with a 9M38 missile from Druzhkivka*. (B, URL) – *Газета припускає, що «приліт» стався через несправність української ракети 9М38, яку випустили з комплексу «Бук»*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*complex "Buk", 9M38 missile*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*complex "Buk" – комплекс «Бук», 9M38 missile – ракети 9M38*).

(27) *The M548 is an American tracked transporter developed for the needs of the army in the 1960s based on the undercarriage assemblies of the M113 armored personnel carrier*. (B, URL) – *M548 – американський гусеничний транспортер, розроблений для потреб війська у 1960-х роках на базі вузлів ходової частини бронетранспортера М113*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*The M548, American tracked transporter, the M113 armored personnel carrier*), «військові» (*the army)*. У перекладі використані такі лексико-семантичні трансформації як дослівний переклад (*the army – військо, American tracked transporter – американський гусеничний транспортер*), вилучення *(armored personnel carrier – бронетранспортера*) та калькування (*The M548 – M548, the M113 – M113)*.

(28) *Since the beginning of the occupation of the city of Energodar and the Zaporizhzhia nuclear power plant (ZNPP), the Russian occupiers have been systematically abducting and torturing employees of the ZNPP*. (B, URL) – *Від початку окупації міста Енергодара та Запорізької атомної електростанції російські окупанти систематично викрадають і катують співробітників ЗАЕС*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the Russian occupiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russian occupiers – російські окупанти*).

(29) *Preliminary, the enemy struck with a KAB-500 guided aerial bomb*. (B, URL) – *Попередньо ворог бив керованою авіабомбою КАБ-500*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*the enemy*) і «зброя» (*a KAB-500 guided aerial bomb*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the enemy – ворог, a KAB-500 guided aerial bomb – керована авіабомба КАБ-500*).

(30) *The Security Service of Ukraine detained another member of the FSB agent network, which was preparing an attack on the command of the Defense Forces in the Zaporizhzhia region on May 9 this year*. (B, URL) – *Служба безпеки України затримала ще одного учасника агентурної мережі ФСБ, яка на 9 травня цього*

року готувала замах на командування Сил оборони в Запорізькій області. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*The Security Service of Ukraine*), «ворог» (*the FSB agent network*) і «військові» (*the command of the Defense Forces*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*The Security Service of Ukraine – служба безпеки України, the FSB agent network – агентурна мережа ФСБ, the command of the Defense Forces – командування Сил оборони*).

(31) *Now SBU has found a fourth member of the FSB agent network with the call sign "Phantom"*. (B, URL) – *Зараз СБУ знайшла четвертого учасника агентурної мережі ФСБ із позивним «Фантом».* (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*the FSB agent network*) і «військова структура» (*SBU*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the FSB agent network – агентурна мережа ФСБ)* та транслітерація (*SBU – СБУ)*.

(32) *A former military man who knows how to shoot a silent sniper rifle "Vintorez" (it is manufactured in the Russian Federation and used by Russian special forces)*. (B, URL) – *Колишній військовий, який вміє стріляти зі снайперської гвинтівки безшумної стрільби «Вінторєз» (її виготовляють в рф і використовують російські спецпризначенці)*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*Russian special forces*), «зброя» (*a silent sniper rifle "Vintorez"*) і «військові» (*a military man*). У перекладі використана такі лексико-семантичні трансформації як дослівний переклад (*a silent sniper rifle "Vintorez" – снайперська гвинтівка безшумної стрільби «Вінторєз»*), вилучення (*a military man – військовий*) та еквівалентний переклад (*Russian special forces – російські спецпризначенці*).

(33) *On the night of September 1, Russia launched two "Kalibr" cruise missiles over Ukraine*. (B, URL) – *Уночі 1 вересня росія запустила по Україні дві крилаті ракети «Калібр»*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (“*Kalibr” cruise missiles*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (“*Kalibr” cruise missiles – крилаті ракети «Калібр»).*

(34) *Almost 200 Ukrainians trained on training tanks at the training grounds of the US Army in Germany and recently completed one of the last stages of the program — all-army battalion training at the Hohenfels training ground.* (B, URL) – *Майже 200 українців тренувалися на учбових танках на полігонах армії США в Німеччині й нещодавно завершили один з останніх етапів програми – загальновійськові батальйонні навчання на полігоні «Гоенфельс»*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*training tanks*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*training tanks – учбові танки*).

(35) *AIM-120 AMRAAM (Advanced Medium-Range Air-to-Air Missile) is an American all-weather medium-range air-to-air guided missile*. (B) – *AIM-120 AMRAAM – американська всепогодна керована ракета класу «повітря-повітря» середньої дальності*. (B)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*medium-range air-to-air guided missile*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*керована ракета класу «повітря-повітря» середньої дальності*).

(36) *Kyrylo Budanov confirmed that Russia delivered the first nuclear warheads to Belarus, but the results of training with nuclear simulators at the “Iskander” complexes showed unpreparedness for the use of such weapons*. (B, URL) – *Кирило Буданов підтвердив, що росія доставила в Білорусь перші ядерні боєголовки, але результати тренувань з ядерними імітаторами на комплексах «Іскандер» показали неготовність до експлуатації такого озброєння*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*nuclear warheads, the “Iskander” complexes, weapons*) і «ворог» (*Russia*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*nuclear warheads – ядерні боєголовки, the “Iskander” complexes – комплексах «Іскандер», weapons – зброя, Russia – росія*).

(37) *Units of missile troops and artillery hit the area of concentration of personnel, weapons and military equipment, the command post and the EW station of the occupiers*. (B, URL) – *Підрозділи ракетних військ і артилерії уразили район зосередження особового складу, озброєння та військової техніки, пункт управління і станцію РЕБ окупантів*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «зброя» (*weapons, military equipment*) і «військові» (*units of missile troops and artillery, personnel, occupiers, the command post, the EW station*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*weapons – озброєння, military equipment – військова техніка, units of missile troops and artillery – підрозділи ракетних військ і артилерії, the command post – пункт управління, the EW station – РЕБ станція*) та еквівалентний переклад (*personnel – о особовий склад*).

(38) *On August 23, fighters of the 47th separate mechanized brigade raised the flag of Ukraine in the village of Robotyne, Zaporizhzhia region*. (B, URL) – *23 серпня бійці 47 окремої механізованої бригади встановили прапор України в селі Роботине Запорізької області.* (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «військові» (*fighters*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*fighters – бійці*).

(39) *In a comment to Babel, the representative of the Main Directorate of Intelligence confirmed the destruction of four Il-76 military transport aircraft during the night attack on Pskov*. (B, URL) – *Представник ГУР у коментарі «Бабелю» підтвердив знищення чотирьох військово-транспортних літаків Іл-76 під час нічної атаки на Псков*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військова структура» (*the Main Directorate of Intelligence*) і «зброя» (*Il-76 military transport aircraft*). У перекладі використані такі лексико-семантичні трансформації як модуляція (*the Main Directorate of Intelligence – ГУР*) та дослівний переклад (*Il-76 military transport aircraft – військово-транспортних літаків Іл-76*).

(40) *Ukrainian forces repelled the attacks of the occupiers in the area of Bakhmut, Donetsk and Kreminna, and also destroyed the Russian heavy flamethrower system "Solntsepyok".* (B, URL) – *Українські сили відбили атаки окупантів в районі Бахмуту, Донецька та Кремінної, а також знищили російську важку вогнеметну систему «Сонцепьок»*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «військові» (*Ukrainian forces*), «ворог» (*the occupiers, the Russian*) і «зброя» (*heavy flamethrower system "Solntsepyok"*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Ukrainian forces – українські сили, the occupiers – окупанти, the Russian (прикм.) – російська, heavy flamethrower system "Solntsepyok" – важка вогнеметна система «Сонцепьок»*).

(41) *This settlement was liberated for almost three months because the occupiers set up a multi-echelon defense line there from the moment of its occupation*. (B, URL) – *Цей населений пункт звільняли майже три місяці, тому що окупанти облаштували там багатоешелонну оборонну лінію від моменту його окупації*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «ворог» (*the occupiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the occupiers – окупанти*).

(42) *The US will also provide ambulances, explosive munitions to eliminate obstacles, spare parts, services, training and transportation*. (B, URL) – *Також США нададуть машини швидкої допомоги, підривні боєприпаси для ліквідації перешкод, запчастини, послуги, навчання та транспортування*. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «зброя» (*explosive munitions*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*explosive munitions – підривні боєприпаси*).

(43) *Translators were "the number one problem". Most often, they are insufficiently qualified — both from the Ukrainian side and from Western countries. A big problem is the translation of military and technical terms*. (B, URL) – *Перекладачі – це «проблема номер один». Найчастіше вони недостатньо кваліфіковані – як від*

української сторони, так і від західних країн. Великою проблемою є переклад військових і технічних термінів. (B, URL)

У цьому реченні слово належить ЛСГ «військові» (*military*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*military (прикм.) – військові*).

(44) *Russia now has at least 585 missiles (not including the X-22), which can be fired at a distance of more than 500 kilometers*. (B, URL) – *У росії зараз залишається щонайменше 585 ракет (без урахування X-22), які стріляють на відстань понад 500 кілометрів.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декілька ЛСГ: «зброя» (*missiles, the X-22*) і «ворог» (*Russia*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*missiles – ракети, the X-22 – X-22, Russia – росія*).

(45) *The Air Force of Ukraine has flown more than 14 000 sorties since the beginning of the large-scale invasion*. (B, URL) – *Повітряні сили України від початку повномасштабного вторгнення здійснили понад 14 тисяч бойових вильотів.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*The Air Force of Ukraine*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*The Air Force of Ukraine – Повітряні сили України*).

(46) *Of these 14 000 were sorties, 6 000 were for combat damage to the enemy, and almost 7 000 were for fighter air cover*. (B, URL) – *Із цих 14 тисяч вильотів, 6 тисяч – на бойове ураження противника, майже 7 тисяч – на винищувальне авіаційне прикриття*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать одразу декільком ЛСГ: «ворог» (*the enemy*) та «зброя» (*fighter air cover*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*fighter air cover – винищувальне авіаційне прикриття*) та еквівалентний переклад (*the enemy (прикм.) – противник*).

(47) *Approximately 20% of the Russian military surrendered voluntarily*. (B, URL) – *Приблизно 20% російських військових здалися в полон добровільно*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the Russian military*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russian military – російських військових*).

(48) *The number of the PMC "Wagner" mercenaries in Belarus is gradually decreasing*. (B, URL) – *Кількість найманців «ПВК Вагнера» в Білорусі поступово зменшується*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the PMC "Wagner" mercenaries*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the PMC "Wagner" mercenaries – найманців «ПВК Вагнера»*).

(49) *The enemy suffers significant losses*. (B, URL) – *Ворог зазнає значних втрат*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the enemy*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the enemy – ворог*).

(50) *The new defense support package includes: missiles for the Patriot air defense complex; ten drone detection systems; 40 reconnaissance drones RQ-35 HEIDRUN; 16 Zetros military trucks; 510 thousand cartridges for firearms*. (TG, URL) – У новий пакет оборонної підтримки ввійшли: ракети для комплексу ППО Patriot; десять систем виявлення дронів; 40 розвідувальних безпілотників RQ-35 HEIDRUN; 16 воєнних вантажівок Zetros; 510 тисяч патронів для вогнепальної зброї.

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*missiles for the Patriot air defense complex, drone detection systems, reconnaissance drones, Zetros military trucks, cartridges for firearms*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*drone detection systems – системи виявлення дронів, reconnaissance drones – розвідувальні безпілотники, Zetros military trucks – воєнні вантажівки Zetros, cartridges for firearms – патрони для*

вогнепальної зброї) та модуляція (*missiles for the Patriot air defense complex – ракети для комплексу ППО Patriot*).

(51) *The base of the 3rd radio engineering regiment of the radio engineering troops of the Russian Aerospace Forces is located in Mayak village*. (B, URL) – *У селі Маяк розташована база 3 радіотехнічного полку радіотехнічних військ Повітряно-космічних сил росії.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*the Russian Aerospace Forces*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russian Aerospace Forces – радіотехнічні війська Повітряно-космічних сил росії*).

(52) *All goals and objectives have been fulfilled. After the end of the special operation, the Ukrainian defenders left the scene of the events without casualties*. (B, URL) – *Усі цілі та задачі виконано. Після завершення спецоперації українські оборонці без втрат залишили місце подій*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*the Ukrainian defenders*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Ukrainian defenders – українські оборонці*).

(53) *The head of the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine admitted that the previous intelligence forecasts regarding the deoccupation of Crimea did not come true, but assured that Ukraine is moving towards the goal*. (B, URL) – *Керівник Головного управління розвідки Міністерства оборони України визнав, що попередні прогнози розвідки щодо деокупації Криму не справдилися, але запевнив, що Україна йде до мети.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військова структура» (*the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine – Головне управління розвідки Міністерства оборони України*).

(54) *Ukrainian defenders successfully repelled the attacks of Russian troops in the vicinity of Avdiivka, and also restrained the offensive of the occupiers in the vicinity of*

Maryinka and Novomykhailivka. (B, URL) – *Українські захисники успішно відбили атаки російських військ в околицях Авдіївки, а також стримали наступ окупантів на околицях Мар'їнки та Новомихайлівки*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*defenders*) і «ворог» (*Russian troops, the occupiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*defenders – захисники, Russian troops – російські війська, the occupiers – окупанти*).

(55) *Ukrainian aviation struck the command posts of the Russians, the concentration of their troops, and the enemy's anti-aircraft missile system*. (B, URL) – *Українські ракетно-артилерійські війська вразили два командних пости, район скупчення військ, і артилерійські системи окупантів*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*aviation, anti-aircraft missile system*) і «ворог» (*the Russians, troops*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як вилучення (*the Russians* – було вилучене), дослівний переклад (*troops – війська, anti-aircraft missile system – ракетно-артилерійські війська*) та конкретизація (*aviation – ракетно-артилерійські війська*).

(56) *More than 20% of the recorded losses of Russian manned aircraft and helicopters during the 18 months of the full-scale invasion were not caused by the actions of the Ukrainian Defense Forces, but by system failures, pilot errors, "friendly fire" and other incidents not directly related to combat operations.* (B, URL) – *Понад 20% зафіксованих втрат російських пілотованих літаків і гелікоптерів за 18 місяців повномасштабного вторгнення спричинені не діями українських Сил оборони, а збоями в системі, помилками пілотів, «дружнім вогнем» та іншими інцидентами, що напряму не пов'язані з бойовими діями*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*manned aircraft and helicopters*) і «військова структура» (*the Ukrainian Defense Forces*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*manned aircraft – пілотовані літаки*), калькування (*helicopters –*

гелікоптери) та конкретизація (*the Ukrainian Defense Forces – українські сили оборони*).

(57) *A Russian Mi-8 helicopter landed at the airfield in the Poltava region*. (B, URL) – *У Харківській області на аеродромі приземлився російський гелікоптер Мі-8*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*Mi-8 helicopter*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування (*Mi-8 helicopter – Мі-8 гелікоптер*).

(58) *Intelligence is currently working with the crew*. (B, URL) – *Розвідка проводить роботу з екіпажем*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*the crew*) та «військова структура» (*intelligence*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the crew – екіпаж, intelligence – розвідка*).

(59) *Ukraine is scaling up the production of its own version of the "Lancet" kamikaze drone called "Perun"*. (B, URL) – *Україна масштабує виробництво власної версії дрона-камікадзе «Ланцет» з назвою «Перун»*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*"Lancet" kamikaze drone*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування + дослівний переклад (*"Lancet" kamikaze drone – дрон-камікадзе «Ланцет»*).

(60) *The "Lancet" UAV is a Russian barrage munition developed by the "ZALA Aero" company. It flies at a speed of up to 300 kmph at a distance of up to 40 km*. (B, URL) – *БпЛА «Ланцет» – це російський баражуючий боєприпас розробки компанії ZALA Aero. Він летить на швидкості до 300 км/год на відстань до 40 км*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*the "Lancet" UAV, barrage munition*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція + калькування (*the "Lancet" UAV – БпЛА «Ланцет»*) та дослівний переклад (*barrage munition – баражуючий боєприпас*).

(61) *By experience and rank, he was the senior on duty that stopped the saboteurs*. (B, URL) – *За досвідом і званням був старшим у наряді, який зупинив диверсантів*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the saboteurs*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the saboteurs – диверсанти*).

(62) *Anti-tank minefields and trenches were made, firing positions and shelters were built by military*. (B, URL) – *Військові розбивали протитанкові мінні поля та траншеї, будували вогневі позиції та укриття*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*military*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*military – військові*).

(63) *Saboteurs have been learning how to infiltrate another country in order to commit terrorist attacks, recruit people, mine the territory, and gather information*. (B, URL) – *ДРГ роками вчаться проникати в іншу країну, щоби вчиняти теракти, вербувати людей, мінувати територію, збирати інформацію*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*saboteurs*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*saboteurs – ДРГ*).

(64) *Fighters can lie in ambush in one place for several days*. (B, URL) – *Бійці можуть кілька днів пролежати в засідці на одному місці*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*fighters*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*fighters - бійці*).

(65) *The saboteurs, whom Ruslan and his comrades stopped in July, most likely went to collect information about the positions of the Ukrainian military*. (B, URL) – *Диверсанти, яких Руслан та його побратими зупинили в липні, найімовірніше, йшли збирати інформацію про позиції українських військових*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*comrades, the Ukrainian military*) та «ворог» (*the saboteurs*). У перекладі використана така

лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Ukrainian military – українські військові, the saboteurs – диверсанти*) та еквівалентний переклад (*comrades – побратими*).

(66) *As Oleksiy says, they could also set up trip wires, scatter explosives or take someone as prisoner*. (B, URL) – *Також вони могли поставити розтяжки, розкидати вибухівку чи взяти когось у полон, як каже Олексій*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*trip wires, explosives*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*explosives – вибухівка*) та модуляція (*trip wires – розтяжки*).

(67) *The saboteurs walked without hiding, in black uniforms with white chevrons. In combat equipment with weapons — machine guns with collimating devices and an LAW tube*. (B, URL) – *Диверсанти йшли, не ховаючись, у повний зріст, у чорній формі з білими шевронами. У бойовій екіпіровці зі зброєю — автоматами з коліматорами і трубою РПГ*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*combat equipment, weapons, machine guns with collimating devices and an LAW tube*) та «ворог» (*the saboteurs*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*combat equipment – бойова екіпіровка, weapons – зброя, machine guns with collimating devices and an LAW tube – автомати з коліматорами і трубою РПГ, the saboteurs – диверсанти*).

(68) *He shot two loading cases, fell to the floor, and began to reload. He hears the guys are covering up. He got up and opened fire again. He used four loading cases*. (B, URL) – *Відстріляв два рожки, впав на підлогу, почав перезаряджатися. Чує, хлопці прикривають. Піднявся і знов відкрив вогонь. Чотири рожки випустив*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*loading cases*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*loading cases – рожки (примітка: рожки для автомата)*).

(69) *Usually, Ukrainian border guards are assisted by aerial scouts*. (B, URL) – *Зазвичай українським прикордонникам допомагають аеророзвідники*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*Ukrainian border guards, aerial scouts*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*Ukrainian border guards – прикордонники, aerial scouts – аеророзвідники*).

(70) *The drone transmits a clear picture to the monitor in a safe place*. (B, URL) – *Дрон передає чітку картинку на монітор у безпечному місці*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*drone*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування (*the drone – дрон*).

(71) *Ukraine received all the M1 Abrams tanks promised by the American side — 31 vehicles*. (B, URL) – *Україна отримала всі обіцяні американською стороною танки M1 Abrams – 31 машину*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*M1 Abrams tanks*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування + дослівний переклад (*M1 Abrams tanks – танки M1 Abrams*).

(72) *This range of damage (up to 165 km) has the basic version of the MGM-140A ATACMS Block 1 with a cluster warhead consisting of 950 bombs of the M74 type*. (B, URL) – *Таку дальність ураження (до 165 км) має базова версія MGM-140A ATACMS Block 1 із касетною бойовою частиною, що налічує 950 бомб типу M74*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*MGM-140A ATACMS Block 1 with a cluster warhead, bombs of the M74 type*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування + дослівний переклад (*MGM-140A ATACMS Block 1 with a cluster warhead – MGM-140A ATACMS Block 1 із касетною бойовою частиною, bombs of the M74 type – бомби типу M74*).

(73) *Ukrainian missile forces hit five command posts, an area where troops, weapons and military equipment were concentrated, an ammunition depot and an artillery system of the Russians*. (B, URL) – *Українські ракетні війська уразили п'ять командних постів, район зосередження військ, озброєння та військової техніки, склад боєприпасів та артилерійську систему росіян*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військова структура» (*Ukrainian missile forces*), «зброя» (*weapons, military equipment, an ammunition depot, an artillery system*), «військові» (*troops*) та «ворог» (*the Russians*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Ukrainian missile forces – українські ракетні війська, weapons – озброєння, military equipment – військова техніка, an ammunition depot – склад боєприпасів, an artillery system – артилерійська система, troops – війська, the Russians – росіяни*).

(74) *The United States handed Ukraine about 20 long-range ATACMS missiles*. (B, URL) – *Сполучені Штати передали Україні близько 20 далекобійних ракет ATACMS*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*long-range ATACMS missiles*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як калькування + дослівний переклад (*long-range ATACMS missiles – далекобійни ракети ATACMS*).

(75) *The Ministry of Defense allowed the write-off of military property lost in battle under a simplified procedure*. (B, URL) – *Міністерство оборони дозволило списувати втрачене у бою військове майно за спрощеною процедурою*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*military property*) та «військова структура» (*The Ministry of Defense*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад + вилучення (*The Ministry of Defense – Міністерство оборони*) та дослівний переклад (*military property – військова майно*).

(76) *The strikes on two airfields destroyed nine helicopters of various modifications, special equipment, an anti-aircraft defense launcher, and an ammunition depot*. (B, URL) – *Ударами на двох аеродромах знищено дев'ять гелікоптерів різних модифікацій, спецтехніку, пускову установку протиповітряної оборони, склад боєприпасів*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*helicopters, special equipment, an anti-aircraft defense launcher, an ammunition depot*). У перекладі

використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*an anti-aircraft defense launcher – пускова установка протиповітряної оборони, an ammunition depot – склад боєприпасів*), калькування (*helicopters – гелікоптери*) та модуляція (*special equipment – спецтехніка*).

(77) *On the night of October 17, the Russians launched over Ukraine six Shahed attack drones from the occupied Crimea and one X-59 guided air missile from the Su-34 aircraft flying over the occupied Kherson region*. (B, URL) – *Уночі проти 17 жовтня росіяни випустили по Україні шість ударних безпілотників Shahed з окупованого Криму та одну керовану авіаційну ракету Х-59 з літака Су-34, що летів над окупованою Херсонщиною*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*Shahed attack drone, X-59 guided air missile, Su-34 aircraft*) та «ворог» (*the Russians*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*attack drone – ударний безпілотник, the Russians – росіяни*) та калькування (*Shahed* – не має перекладу, *X-59 – не має перекладу, Su-34 – Су-34*).

(78) *Su-25 (according to NATO classification: Frogfoot) is an armored subsonic attack aircraft designed for direct support of ground troops over the battlefield day and night with visual visibility of the target, as well as for the destruction of objects at specified coordinates*. (B, URL) – *Су-25 (за класифікацією НАТО: Frogfoot) – броньований дозвуковий штурмовик, призначений для безпосередньої підтримки сухопутних військ над полем бою вдень і вночі при візуальній видимості цілі, а також для знищення об'єктів за заданими координатами*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «зброя» (*Su-25, an armored subsonic attack aircraft*) «військова структура» (*NATO classification*) та «військові» (*ground troops*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*an armored subsonic attack aircraft – броньований дозвуковий штурмовик, ground troops – сухопутні війська, NATO classification – класифікація НАТО*) та калькування (*Su-25 – Су-25*).

(79) *The man was passing information on the location of units of the Armed Forces of Ukraine to the "LPR" militants*. (B, URL) – *Чоловік передавав бойовикам «ЛНР» інформацію, де розміщені підрозділи Збройних сил України*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «ворог» (*"LPR" militants*) «військові» (*units of the Armed Forces of Ukraine*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*units of the Armed Forces of Ukraine – підрозділи збройних сил України*) та еквівалентний переклад (*"LPR" militants – бойовики «ЛНР»*).

(80) *In two years, the number of women in the army increased by 40% — 12 000 female combatants were joined*. (B, URL) – *За два роки кількість жінок у війську зросла на 40% — додалися 12 тисяч бійчинь*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*the army, female combatants*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the army – військо*) та модуляція + вилучення (*female combatants – бійчині*).

(81) *Now a woman in the army can be a driver, grenade launcher, deputy commander of a reconnaissance group, commander of IFV, repairman, machine gunner, sniper, etc*. (B, URL) – *Нині жінка в армії може бути водієм, гранатометником, заступником командира розвідгрупи, командиром БМП, ремонтником, кулеметником, снайпером тощо*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*the army, grenade launcher, reconnaissance group, commander of IFV, machine gunner, sniper*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the army – військо, commander of IFV – командир БМП*), модуляція + вилучення (*reconnaissance group – розвідгрупа, grenade launcher – гранатометник, machine gunner – кулеметник*) та калькування (*sniper – снайпер*).

(82) *Russia disperses its fleet and diverts ships from Sevastopol to Novorossiysk, Feodosia and Kerch*. (B, URL) – *Росія розосереджує свій флот і відводить кораблі від Севастополя в Новоросійськ, Феодосію та Керч*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «ворог» (*Russia*) та «зброя» (*fleet, ships*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Russia – росія, fleet – флот, ships – кораблі*).

(83) *Pilots will first learn the basics of flying the F-16 in the classroom and on simulators before moving on to flying the fighters*. (B, URL) – *Пілоти спочатку вивчатимуть основи управління F-16 у класі та на тренажерах, а потім перейдуть до польотів на винищувачах*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*pilots*) та «зброя» (*F-16, the fighters*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*pilots - пілоти, the fighters – винищувачі*) та калькування (F-16 – не має перекладу).

(84) *There are fierce battles by defenders for the city continue for the fourth day*. (B, URL) – *Четверту добу оборонці ведуть запеклі бої за місто*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*defenders*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*defenders – оборонці*).

(85) *Neither the shooting nor the artillery let up day or night*. (B, URL) – *Ні вдень, ні вночі не вщухають ні стрілецькі бої, ні артилерія.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*the artillery*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the artillery – артилерія*).

(86) *Aviation works a lot*. (B, URL) – *Дуже багато працює авіація*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*aviation*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*aviation – авіація*).

(87) *On the first day, there were about 15 aircraft missile strikes on the city and a little more on positions*. (B, URL) – *У перший день – приблизно 15 авіаракетних ударів по місту і трохи більше по позиціях.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*aircraft missile*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*aircraft missile (прикм.) – авіаракетний*).

(88) *Women of one of the military units of the Armed Forces of Ukraine are currently testing two models of body armor with a structurally curved plate*. (B, URL) – *Жінки однієї з військових частин Збройних сил України зараз випробовують дві моделі бронежилетів з конструктивно вигнутою пластиною*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*the military units*), «військова структура» (*the Armed Forces of Ukraine*) та «зброя» (*body armor*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the military units – військові частини, the Armed Forces of Ukraine – Збройні сили України*) та модуляція (*body armor – бронежилет*).

(89) *The Ternopil City District Court sent the commander and a soldier-grenadier of the security department of the Ternopil territorial recruit center under night house arrest, who were informed the day before about suspicions regarding the beating of two mobilized soldiers*. (B, URL) – *Тернопільський міськрайонний суд відправив під нічний домашній арешт командира і солдата-гранатометника відділу охорони Тернопільського територіального центру комплектування, яким напередодні повідомили про підозри щодо побиття двох мобілізованих*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військові» (*the commander, a soldier-grenadier, mobilized soldiers*), «військова структура» (*territorial recruit center*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the commander – командир*), модуляція (*a soldier-grenadier – солдат-гранатометник*), еквівалентний переклад (*territorial recruit center – територіальний центру комплектування*) та вилучення (*mobilized soldiers – мобілізовані*).

(90) *According to Deputy Minister, this will allow the agency to carry out its regulatory function and standardize turnstiles and combat first aid kits of Ukrainian soldiers*. (B, URL) – *За словами заступниці міністра, це дозволить відомству здійснювати*

регуляторну функцію й провести стандартизацію турнікетів і бойових аптечок українських бійців. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*Ukrainian soldiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*Ukrainian soldiers – українські бійці*).

(91) *A woman who adjusted missiles at defense enterprises of the Kirovohrad region was sentenced to life imprisonment*. (B, URL) – *Жінка, яка наводила ракети на оборонні підприємства Кіровоградської області, отримала довічне ув'язнення*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*missiles*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*missiles – ракети*).

(92) *Germany handed over another package of military aid to Ukraine: four Bandvagn 206 tracked all-terrain vehicles, four border guard vehicles, two HX81 tractors and two trailers for them, 82 SatCom satellite communication terminals, 50 drone detection systems, 100 000 first-aid kits and 27 477 backpacks*. (B, URL) – *Німеччина передала Україні черговий пакет військової допомоги: чотири гусеничні всюдиходи Bandvagn 206, чотири машини для прикордонників, два тягачі HX81 і два причепи до них, 82 термінали супутникового зв'язку SatCom, 50 систем для виявлення дронів, 100 тисяч аптечок і 27 477 рюкзаків.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*border guard vehicles, tractors, satellite communication terminals, drone detection systems*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*border guard vehicles – машини для прикордонників, tractors – тягачі, satellite communication terminals – термінали супутникового зв'язку, drone detection systems – систем для виявлення дронів*) та еквівалентний переклад (*tracked all-terrain vehicles – гусеничні всюдиходи*).

(93) *The Security Service of Ukraine, together with the Naval Forces, attacked the Russian missile carrier "Buyan" and the patrol ship "Pavel Derzhavin" with drones.* (B, URL) – *Служба безпеки України спільно з Військово-морськими силами*

атакували дронами російський ракетоносій «Буян» і патрульний корабель «Павел Державин». (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «військова структура» (*The Security Service of Ukraine, the Naval Forces*) та «зброя» (*missile carrier, the patrol ship*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*The Security Service of Ukraine – Служба безпеки України, the patrol ship – патрульний корабель*), еквівалентний переклад (*the Naval Forces – Військово-морські сили*) та модуляція (*missile carrier – ракетоносій*).

(94) *After the first detonation, Russian minesweepers and divers were unable to discover our know-how*. (B, URL) – *Після першого підриву російські тральщики та водолази так і не змогли виявити наше ноу-хау*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «військові» (*minesweepers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як модуляція (*minesweepers – тральщики*).

(95) *The Russian occupiers targeted a car of civilians with kamikaze-drone in the city of Beryslav in the Kherson region*. (B, URL) – *Російські окупанти дроном-камікадзе поцілили в автівку цивільних у місті Берислав на Херсонщині*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать декільком ЛСГ: «ворог» (*the Russian occupiers*) та «зброя» (*kamikaze-drone*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russian occupiers – російські окупанти*) та калькування (*kamikaze-drone – дрон-камікадзе*).

(96) *In the published footage, it can be seen that the ship is smoking, and helicopters are flying above it*. (B, URL) – *На кадрах, які публікують, видно, що корабель димить, а над ним літають гелікоптери.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*the ship, helicopters*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the ship – корабель*) та калькування (*helicopters – гелікоптери*).

(97) *A minesweeper – a ship for searching, detecting and destroying sea mines – also arrived at the site*. (B, URL) – *Також на місце прибув тральщик — корабель для пошуку, виявлення і знищення морських мін.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*a minesweeper, sea mines*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*sea mines – морські міни*) та модуляція (*a minesweeper – тральщик*).

(98) *The Russians wanted to arrange a controlled release of radiation at the occupied Zaporizhzhia nuclear power plant*. (B, URL) – *Росіяни хотіли влаштувати на окупованій Запорізькій електростанції контрольований викид радіації*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the Russians*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the Russians – росіяни*).

(99) *The occupiers wanted to artificially create a technogenic catastrophe*. (B, URL) – *Окупанти хотіли штучно створити техногенну катастрофу.* (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «ворог» (*the occupiers*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*the occupiers – окупанти*).

(100) *As part of the first part of the project, Ukraine will receive almost 50 infantry fighting vehicles and tanks, 2 500 pistols, 7 000 rifles, 500 handguns and 500 sniper rifles, electronic warfare and reconnaissance equipment, as well as large-caliber ammunition*. (B, URL) – *У рамках першої частини проєкту Україна отримає майже 50 бойових машин піхоти й танків, 2 500 пістолетів, 7 000 гвинтівок, 500 ручних кулеметів і 500 снайперських гвинтівок, засоби радіоелектронної боротьби та засоби розвідки, а також великокаліберні боєприпаси*. (B, URL)

У цьому реченні слова належать ЛСГ «зброя» (*infantry fighting vehicles, tanks, pistols, rifles, handguns, sniper rifles, electronic warfare, reconnaissance equipment, large-caliber ammunition*). У перекладі використана така лексико-семантична трансформація як дослівний переклад (*infantry fighting vehicles – бойових машин піхоти, tanks – танки, pistols – пістолети, rifles – гвинтівки, sniper rifles – снайперські гвинтівки, electronic warfare, reconnaissance equipment – засоби розвідки, large-caliber ammunition – великокаліберні боєприпаси*), додавання (*electronic warfare – засоби радіоелектронної боротьби, handguns – ручні кулемети*).

У досліджуваному дискурсі зафіксовано більше 100 одиниць, які належать різним ЛСГ, а саме: «ворог», «військові», «військова структура», «зброя». З лексико-семантичних трансформацій були задіяні наступні: калькування (18 %), додавання (1 %), вилучення (10 %), модуляція (21 %), еквівалентний переклад (12 %), конкретизація (3 %), дослівний переклад (35 %).

3.2. Способи перекладу граматичної категорії «війна» в медійному дискурсі

У цьому підрозділі для роботи були відібрані приклади ті ж самі 100 прикладів, що і в попередньому [73], [74], [75]. Тепер компаративний аналіз буде здійснюватись на наявність перекладацьких трансформацій на граматичному рівні (на рівні речення). Речення, у який буде відсутня граматична трансформація будуть пропущені (слідкуйте за нумерацією).

Проаналізувавши 100 відібраних прикладів з медіа, вдалось встановити, що присутні декілька видів перекладацьких трансформацій, а саме – лексико-граматичні (зокрема, антонімічний переклад та компенсація).

Серед граматичних трансформацій на рівні речення існують наступні [19: 156]: дослівний переклад (при якому нічого не змінюється), членування (поділ) речень, об’єднання речень, граматичні заміни.

(1) *Ukraine received a "five-digit amount" of ammunition for Gepard self-propelled guns from Germany*. (BN, URL) – Україна отримала від Німеччини «п’ятизначну кількість» боєприпасів до самохідних установок Gepard.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(2) *The German Ministry of Defense added that Berlin has already supplied Kyiv with 46 Gepard anti-aircraft missiles and plans to supply six more*. (TG, URL) – У Міноборони Німеччини додали, що Берлін уже поставив Києву 46 зеніток Gepard і планує надати ще шість.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(3) *X-101 cruise missiles from Tu-95MS strategic bombers and probably ballistic missiles were launched over the capital*. (B, URL) – *По столиці запустили крилаті ракети Х-101 зі стратегічних бомбардувальників Ту-95МС та, ймовірно, балістичні ракети*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(4) *The occupiers have lost approximately 610 soldiers killed, 8 tanks, 12 armored vehicles, 36 artillery systems and one jet, one air defense system, 7 drones, 15 vehicles and one special vehicle over the past day*. (B, URL) – *За минулу добу окупанти втратили ще приблизно 610 військових убитими, 8 танків, 12 бронемашин, 36 артилерійських систем та одну реактивну, одну систему ППО, 7 дронів, 15 одиниць автотехніки та одну одиницю спецтехніки*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(5) *On the night of September 7, the Air Defense Forces destroyed 25 of the 33 Shahed kamikaze drones used by the Russian invaders to attack the Sumy and Odesa regions*. (B, URL) – *У ніч на 7 вересня Протиповітряна оборона знищила 25 з 33 дронів-камікадзе Shahed, якими російські окупанти атакували Сумську та Одеську області*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(6) *On the Lyman direction, Ukrainian fighters repelled attacks in the Novoyehorivka area (Luhansk region)*. (B, URL) – *На Лиманському напрямку українські бійці відбили атаки в районі Новоєгорівки Луганської області*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(7) *They dislodge the Russians from their positions and secure themselves on the frontiers they have reached*. (B, URL) – *Вони витісняють росіян із займаних позицій та закріплюються на досягнутих рубежах*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(8) *The Ukrainian aviation carried out 18 strikes on the areas of concentration of personnel, weapons and military equipment and on the positions of the enemy's anti-aircraft missile systems*. (B, URL) – *Протягом доби авіація України завдала 18 ударів по районах зосередження особового складу, озброєння та військової техніки і по позиціях зенітно-ракетних комплексів противника*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(9) *Around 6:20 a.m., the Russians also fired several ballistic missiles at a civilian infrastructure facility in Zaporizhzhia*. (B, URL) – *Близько о 6:20 росіяни також поцілили кількома балістичними ракетами по об'єкту цивільної інфраструктури в Запоріжжі*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(10) *This was reported by the head of the Dnipropetrovsk regional military administration Serhiy Lysak*. (B, URL) – *Про це повідомив голова Дніпропетровської обласної військової адміністрації Сергій Лисак*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(11) *Russia carried out an airstrike in the Kherson region. Three people were killed*. (B, URL) – *Російська авіація скинула бомбу на село в Херсонщині, загинули троє людей*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як об'єднання речень.

(12) *Three people were killed by a guided aerial bomb: two women aged 48 and 40 and a man aged 46*. (B, URL) – *Через влучання керованої авіабомби загинули троє людей: дві жінки 48 та 40 років і чоловік 46 років*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(13) *In addition, the occupiers fired mortars at the village of Vesele in the Kherson region*. (B, URL) – *Крім цього, окупанти вдарили з мінометів по селу Веселому, що на Херсонщині*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(14) *Almost 200 Ukrainian soldiers will continue training on Abrams tanks at the American base in Germany*. (TG, URL) – Майже 200 українських військових продовжать навчання на танках Abrams на американській базі в Німеччині.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(15) *The Pentagon continued the training of Ukrainian tankers at the base in Germany*. (BN) – Пентагон продовжив навчання українських танкістів на базі в Німеччині.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(16) *In a new package of military aid, Lithuania handed over 1.5 million rounds of ammunition to the Defense Forces of Ukraine*. (TG, URL) – У новому пакеті військової допомоги Литва передала Силам оборони України 1,5 мільйона боєприпасів.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(17) *Fierce fighting is also ongoing in the Klishchiivka area*. (B, URL) – *Також тривають жорсткі бої в районі Кліщіївки*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(18) *In the Kherson direction, the Defense Forces are conducting a counter-battery fight, destroying the enemy's warehouses and inflicting damage on his rear*. (B, URL) – *На Херсонському напрямку Сили оборони ведуть контрбатарейну боротьбу, знищують склади противника та завдають ураження по його тилах*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(19) *Russia has concentrated more than 420 000 of its military personnel on the temporarily occupied Ukrainian territories, in particular in Crimea*. (B, URL) – *Росія зосередила на тимчасово окупованих українських територіях, зокрема в Криму, понад 420 тисяч своїх військовослужбовців*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(20) *BAE Systems plc is a company specializing in the defense and aerospace industries. It is one of the Pentagon's six largest suppliers and a major partner in the F-35 Lightning II program*. (B, URL) – *BAE Systems plc – це компанія, що спеціалізується на оборонній та аерокосмічній галузях. Це один із шести найбільших постачальників Пентагону, а також головний партнер у програмі F-35 Lightning II*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(21) *BAE Systems Land and Armaments manufactures the M2 and M3 Bradley fighting vehicles, the M113 armored personnel carrier, the M109 Paladin and Archer self-propelled howitzers, the M777 howitzer, the Challenger tank, and more*. (B, URL) – *BAE Systems Land and Armaments виробляє бойові машини M2 та M3 Bradley, бронетранспортер M113, самохідні гаубиці M109 Paladin і Archer, гаубицю M777, танк Challenger та багато іншого*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(22) *At night and in the morning, the Russians massively bombarded Dnipropetrovsk region. Artillery, guided missiles and kamikaze drones were deployed. 11 Shahed*

drones were shot down over the area. (B, URL) – *Вночі і зранку росіяни масовано обстрілювали Дніпропетровщину. У хід ішла артилерія, керовані ракети і дрони-камікадзе. Над областью вдалося збити 11 безпілотників Shahed*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(23) *In Kyiv, the Security Service of Ukraine detained a military man who was preparing new Russian strikes on the capital's thermal power plants*. (B, URL) – *У Києві Служба безпеки затримала військового, який готував нові удари росії по столичних теплоелектростанціях*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(24) *In Ukraine, 470 000 hectares of agricultural land in liberated territories need to be surveyed, according to the Mine Action Plan*. (B, URL) – *В Україні потрібно обстежити 470 тисяч гектарів сільськогосподарських земель на звільнених територіях, ідеться в Плані розмінування*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(25) *According to estimates of the UN Development Program, demining of the territory of Ukraine will cost $35.7 million*. (TG, URL) – За оцінками програми розвитку ООН, роботи з розмінування території України коштуватимуть $35,7 мільйона.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(26) *The newspaper blames it on the Ukrainian complex "Buk", which allegedly hit with a 9M38 missile from Druzhkivka*. (B, URL) – *Газета припускає, що «приліт» стався через несправність української ракети 9М38, яку випустили з комплексу «Бук»*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(27) *The M548 is an American tracked transporter developed for the needs of the army in the 1960s based on the undercarriage assemblies of the M113 armored personnel carrier*. (B, URL) – *M548 – американський гусеничний транспортер, розроблений для потреб війська у 1960-х роках на базі вузлів ходової частини бронетранспортера М113*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(28) *Since the beginning of the occupation of the city of Energodar and the Zaporizhzhia nuclear power plant (ZNPP), the Russian occupiers have been systematically abducting and torturing employees of the ZNPP*. (B, URL) – *Від початку окупації міста Енергодара та Запорізької атомної електростанції російські окупанти систематично викрадають і катують співробітників ЗАЕС*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(29) *Preliminary, the enemy struck with a KAB-500 guided aerial bomb*. (B, URL) – *Попередньо ворог бив керованою авіабомбою КАБ-500*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(30) *The Security Service of Ukraine detained another member of the FSB agent network, which was preparing an attack on the command of the Defense Forces in the Zaporizhzhia region on May 9 this year*. (B, URL) – *Служба безпеки України затримала ще одного учасника агентурної мережі ФСБ, яка на 9 травня цього року готувала замах на командування Сил оборони в Запорізькій області*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(31) *Now SBU has found a fourth member of the FSB agent network with the call sign "Phantom"*. (B, URL) – *Зараз СБУ знайшла четвертого учасника агентурної мережі ФСБ із позивним «Фантом».* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(32) *A former military man who knows how to shoot a silent sniper rifle "Vintorez" (it is manufactured in the Russian Federation and used by Russian special forces)*. (B, URL) – *Колишній військовий, який вміє стріляти зі снайперської гвинтівки безшумної стрільби «Вінторєз» (її виготовляють в рф і використовують російські спецпризначенці)*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(33) *On the night of September 1, Russia launched two "Kalibr" cruise missiles over Ukraine*. (B, URL) – *Уночі 1 вересня росія запустила по Україні дві крилаті ракети «Калібр»*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(34) *Almost 200 Ukrainians trained on training tanks at the training grounds of the US Army in Germany and recently completed one of the last stages of the program — all-army battalion training at the Hohenfels training ground*. (B, URL) – *Майже 200 українців тренувалися на учбових танках на полігонах армії США в Німеччині й нещодавно завершили один з останніх етапів програми – загальновійськові батальйонні навчання на полігоні «Гоенфельс»*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(35) *AIM-120 AMRAAM (Advanced Medium-Range Air-to-Air Missile) is an American all-weather medium-range air-to-air guided missile*. (B, URL) – *AIM-120 AMRAAM – американська всепогодна керована ракета класу «повітря-повітря» середньої дальності*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(36) *Kyrylo Budanov confirmed that Russia delivered the first nuclear warheads to Belarus, but the results of training with nuclear simulators at the "Iskander"*

complexes showed unpreparedness for the use of such weapons. (B, URL) – *Кирило Буданов підтвердив, що росія доставила в Білорусь перші ядерні боєголовки, але результати тренувань з ядерними імітаторами на комплексах «Іскандер» показали неготовність до експлуатації такого озброєння.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(37) *Units of missile troops and artillery hit the area of concentration of personnel, weapons and military equipment, the command post and the EW station of the occupiers*. (B, URL) – *Підрозділи ракетних військ і артилерії уразили район зосередження особового складу, озброєння та військової техніки, пункт управління і станцію РЕБ окупантів*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(38) *On August 23, fighters of the 47th separate mechanized brigade raised the flag of Ukraine in the village of Robotyne, Zaporizhzhia region*. (B, URL) – *23 серпня бійці 47 окремої механізованої бригади встановили прапор України в селі Роботине Запорізької області.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(39) *In a comment to Babel, the representative of the Main Directorate of Intelligence confirmed the destruction of four Il-76 military transport aircraft during the night attack on Pskov*. (B, URL) – *Представник ГУР у коментарі «Бабелю» підтвердив знищення чотирьох військово-транспортних літаків Іл-76 під час нічної атаки на Псков*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(40) *Ukrainian forces repelled the attacks of the occupiers in the area of Bakhmut, Donetsk and Kreminna, and also destroyed the Russian heavy flamethrower system "Solntsepyok"*. (B, URL) – *Українські сили відбили атаки окупантів в районі*

Бахмуту, Донецька та Кремінної, а також знищили російську важку вогнеметну систему «Сонцепьок». (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(41) *This settlement was liberated for almost three months because the occupiers set up a multi-echelon defense line there from the moment of its occupation*. (B, URL) – *Цей населений пункт звільняли майже три місяці, тому що окупанти облаштували там багатоешелонну оборонну лінію від моменту його окупації.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(42) *The US will also provide ambulances, explosive munitions to eliminate obstacles, spare parts, services, training and transportation*. (B, URL) – *Також США нададуть машини швидкої допомоги, підривні боєприпаси для ліквідації перешкод, запчастини, послуги, навчання та транспортування*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(43) *Translators were "the number one problem". Most often, they are insufficiently qualified — both from the Ukrainian side and from Western countries. A big problem is the translation of military and technical terms*. (B, URL) – *Перекладачі – це «проблема номер один». Найчастіше вони недостатньо кваліфіковані – як від української сторони, так і від західних країн. Великою проблемою є переклад військових і технічних термінів.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(44) *Russia now has at least 585 missiles (not including the X-22), which can be fired at a distance of more than 500 kilometers*. (B, URL) – *У росії зараз залишається щонайменше 585 ракет (без урахування Х-22), які стріляють на відстань понад 500 кілометрів.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(45) *The Air Force of Ukraine has flown more than 14 000 sorties since the beginning of the large-scale invasion*. (B, URL) – *Повітряні сили України від початку повномасштабного вторгнення здійснили понад 14 тисяч бойових вильотів*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(46) *Of these 14 000 were sorties, 6 000 were for combat damage to the enemy, and almost 7 000 were for fighter air cover*. (B, URL) – *Із цих 14 тисяч вильотів, 6 тисяч – на бойове ураження противника, майже 7 тисяч – на винищувальне авіаційне прикриття.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(47) *Approximately 20% of the Russian military surrendered voluntarily*. (B, URL) – *Приблизно 20% російських військових здалися в полон добровільно*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(48) *The number of the PMC "Wagner" mercenaries in Belarus is gradually decreasing*. (B, URL) – *Кількість найманців «ПВК Вагнера» в Білорусі поступово зменшується*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(49) *The enemy suffers significant losses*. (B, URL) – *Ворог зазнає значних втрат*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(50) *The new defense support package includes: missiles for the Patriot air defense complex; ten drone detection systems; 40 reconnaissance drones RQ-35 HEIDRUN; 16 Zetros military trucks; 510 thousand cartridges for firearms*. (TG, URL) – У новий

пакет оборонної підтримки ввійшли: ракети для комплексу ППО Patriot; десять систем виявлення дронів; 40 розвідувальних безпілотників RQ-35 HEIDRUN; 16 воєнних вантажівок Zetros; 510 тисяч патронів для вогнепальної зброї.

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(51) *The base of the 3rd radio engineering regiment of the radio engineering troops of the Russian Aerospace Forces is located in Mayak village*. (B, URL) – *У селі Маяк розташована база 3 радіотехнічного полку радіотехнічних військ Повітряно-космічних сил росії.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(52) *All goals and objectives have been fulfilled. After the end of the special operation, the Ukrainian defenders left the scene of the events without casualties*. (B, URL) – *Усі цілі та задачі виконано. Після завершення спецоперації українські оборонці без втрат залишили місце подій*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(53) *The head of the Main Directorate of Intelligence of the Ministry of Defense of Ukraine admitted that the previous intelligence forecasts regarding the deoccupation of Crimea did not come true, but assured that Ukraine is moving towards the goal*. (B, URL) – *Керівник Головного управління розвідки Міністерства оборони України визнав, що попередні прогнози розвідки щодо деокупації Криму не справдилися, але запевнив, що Україна йде до мети.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(54) *Ukrainian defenders successfully repelled the attacks of Russian troops in the vicinity of Avdiivka, and also restrained the offensive of the occupiers in the vicinity of Maryinka and Novomykhailivka*. (B, URL) – *Українські захисники успішно відбили атаки російських військ в околицях Авдіївки, а також стримали наступ окупантів на околицях Мар'їнки та Новомихайлівки*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(55) *Ukrainian aviation struck the command posts of the Russians, the concentration of their troops, and the enemy's anti-aircraft missile system*. (B, URL) – *Українські ракетно-артилерійські війська вразили два командних пости, район скупчення військ, озброєння та військової техніки і дві артилерійські системи окупантів*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(56) *More than 20% of the recorded losses of Russian manned aircraft and helicopters during the 18 months of the full-scale invasion were not caused by the actions of the Ukrainian Defense Forces, but by system failures, pilot errors, "friendly fire" and other incidents not directly related to combat operations.* (B, URL) – *Понад 20% зафіксованих втрат російських пілотованих літаків і гелікоптерів за 18 місяців повномасштабного вторгнення спричинені не діями українських Сил оборони, а збоями в системі, помилками пілотів, «дружнім вогнем» та іншими інцидентами, що напряму не пов'язані з бойовими діями*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(57) *A Russian Mi-8 helicopter landed at the airfield in the Poltava region*. (B, URL) – *У Харківській області на аеродромі приземлився російський гелікоптер Мі-8*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(58) *Intelligence is currently working with the crew*. (B, URL) – *Розвідка проводить роботу з екіпажем*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(59) *Ukraine is scaling up the production of its own version of the "Lancet" kamikaze drone called "Perun".* (B, URL) – *Україна масштабує виробництво власної версії дрона-камікадзе «Ланцет» з назвою «Перун».* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(60) *The "Lancet" UAV is a Russian barrage munition developed by the "ZALA Aero" company. It flies at a speed of up to 300 kmph at a distance of up to 40 km*. (B, URL) – *БпЛА «Ланцет» – це російський баражуючий боєприпас розробки компанії ZALA Aero. Він летить на швидкості до 300 км/год на відстань до 40 км*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(61) *By experience and rank, he was the senior on duty that stopped the saboteurs*. (B, URL) – *За досвідом і званням був старшим у наряді, який зупинив диверсантів*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(62) *Anti-tank minefields and trenches were made, firing positions and shelters were built*. (B, URL) – *Розбивали протитанкові мінні поля та траншеї, будували вогневі позиції та укриття.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(63) *Saboteurs have been learning how to infiltrate another country in order to commit terrorist attacks, recruit people, mine the territory, and gather information*. (B, URL) – *ДРГ роками вчаться проникати в іншу країну, щоби вчиняти теракти, вербувати людей, мінувати територію, збирати інформацію*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(64) *They can lie in ambush in one place for several days*. (B, URL) – *Вони можуть кілька днів пролежати в засідці на одному місці*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(65) *The saboteurs, whom Ruslan and his comrades stopped in July, most likely went to collect information about the positions of the Ukrainian military*. (B, URL) – *Диверсанти, яких Руслан та його побратими зупинили в липні, найімовірніше, йшли збирати інформацію про позиції українських військових*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(66) *As Oleksiy says, they could also set up trip wires, scatter explosives or take someone as prisoner*. (B, URL) – *Також вони могли поставити розтяжки, розкидати вибухівку чи взяти когось у полон, як каже Олексій*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(67) *The saboteurs walked without hiding, in black uniforms with white chevrons. In combat equipment with weapons — machine guns with collimating devices and an LAW tube*. (B, URL) – *Диверсанти йшли, не ховаючись, у повний зріст, у чорній формі з білими шевронами. У бойовій екіпіровці зі зброєю — автоматами з коліматорами і трубою РПГ*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(68) *He shot two loading cases, fell to the floor, and began to reload. He hears the guys are covering up. He got up and opened fire again. He used four loading cases*. (B, URL) – *Відстріляв два рожки, впав на підлогу, почав перезаряджатися. Чує, хлопці прикривають. Піднявся і знов відкрив вогонь. Чотири рожки випустив*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(69) *Usually, Ukrainian border guards are assisted by aerial scouts*. (B, URL) – *Зазвичай українським прикордонникам допомагають аеророзвідники*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(70) *The drone transmits a clear picture to the monitor in a safe place*. (B, URL) – *Дрон передає чітку картинку на монітор у безпечному місці*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(71) *Ukraine received all the M1 Abrams tanks promised by the American side — 31 vehicles*. (B, URL) – *Україна отримала всі обіцяні американською стороною танки M1 Abrams – 31 машину*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(72) *This range of damage (up to 165 km) has the basic version of the MGM-140A ATACMS Block 1 with a cluster warhead consisting of 950 bombs of the M74 type*. (B, URL) – *Таку дальність ураження (до 165 км) має базова версія MGM-140A ATACMS Block 1 із касетною бойовою частиною, що налічує 950 бомб типу M74*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(73) *Ukrainian missile forces hit five command posts, an area where troops, weapons and military equipment were concentrated, an ammunition depot and an artillery system of the Russians*. (B, URL) – *Українські ракетні війська уразили п'ять командних постів, район зосередження військ, озброєння та військової техніки, склад боєприпасів та артилерійську систему росіян*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(74) *The United States handed Ukraine about 20 long-range ATACMS missiles*. (B, URL) – *Сполучені Штати передали Україні близько 20 далекобійних ракет ATACMS*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(75) *The Ministry of Defense allowed the write-off of military property lost in battle under a simplified procedure*. (B, URL) – *Міністерство оборони дозволило списувати втрачене у бою військове майно за спрощеною процедурою*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(76) *The strikes on two airfields destroyed nine helicopters of various modifications, special equipment, an anti-aircraft defense launcher, and an ammunition depot*. (B, URL) – *Ударами на двох аеродромах знищено дев'ять гелікоптерів різних модифікацій, спецтехніку, пускову установку протиповітряної оборони, склад боєприпасів*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(77) *On the night of October 17, the Russians launched over Ukraine six Shahed attack drones from the occupied Crimea and one X-59 guided air missile from the Su-34 aircraft flying over the occupied Kherson region*. (B, URL) – *Уночі проти 17 жовтня росіяни випустили по Україні шість ударних безпілотників Shahed з окупованого Криму та одну керовану авіаційну ракету Х-59 з літака Су-34, що летів над окупованою Херсонщиною*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(78) *Su-25 (according to NATO classification: Frogfoot) is an armored subsonic attack aircraft designed for direct support of ground troops over the battlefield day and night with visual visibility of the target, as well as for the destruction of objects at specified coordinates*. (B, URL) – *Су-25 (за класифікацією НАТО: Frogfoot) – броньований дозвуковий штурмовик, призначений для безпосередньої підтримки сухопутних військ над полем бою вдень і вночі при візуальній видимості цілі, а також для знищення об'єктів за заданими координатами*. (B, URL)

(79) *The man was passing information on the location of units of the Armed Forces of Ukraine to the "LPR" militants*. (B, URL) – *Чоловік передавав бойовикам «ЛНР» інформацію, де розміщені підрозділи Збройних сил України*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(80) *In two years, the number of women in the army increased by 40% — 12 000 female combatants were joined*. (B, URL) – *За два роки кількість жінок у війську зросла на 40% — додалися 12 тисяч бійчинь*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(81) *Now a woman in the army can be a driver, grenade launcher, deputy commander of a reconnaissance group, commander of IFV, repairman, machine gunner, sniper, etc*. (B, URL) – *Нині жінка в армії може бути водієм, гранатометником, заступником командира розвідгрупи, командиром БМП, ремонтником, кулеметником, снайпером тощо*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(82) *Russia disperses its fleet and diverts ships from Sevastopol to Novorossiysk, Feodosia and Kerch*. (B, URL) – *Росія розосереджує свій флот і відводить кораблі від Севастополя в Новоросійськ, Феодосію та Керч*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(83) *Pilots will first learn the basics of flying the F-16 in the classroom and on simulators before moving on to flying the fighters*. (B, URL) – *Пілоти спочатку вивчатимуть основи управління F-16 у класі та на тренажерах, а потім перейдуть до польотів на винищувачах*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(84) *Fierce battles for the city continue for the fourth day*. (B, URL) – *Четверту добу тривають запеклі бої за місто*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(85) *Neither the shooting nor the artillery let up day or night*. (B, URL) – *Ні вдень, ні вночі не вщухають ні стрілецькі бої, ні артилерія*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(86) *Aviation works a lot*. (B, URL) – *Дуже багато працює авіація*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(87) *On the first day, there were about 15 aircraft missile strikes on the city and a little more on positions*. (B, URL) – *У перший день – приблизно 15 авіаракетних ударів по місту і трохи більше по позиціях.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(88) *Women of one of the military units of the Armed Forces of Ukraine are currently testing two models of body armor with a structurally curved plate*. (B, URL) – *Жінки однієї з військових частин Збройних сил України зараз випробовують дві моделі бронежилетів з конструктивно вигнутою пластиною*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(89) *The Ternopil City District Court sent the commander and a soldier-grenadier of the security department of the Ternopil territorial recruit center under night house arrest, who were informed the day before about suspicions regarding the beating of two mobilized soldiers*. (B, URL) – *Тернопільський міськрайонний суд відправив під нічний домашній арешт командира і солдата-гранатометника відділу охорони Тернопільського територіального центру комплектування, яким напередодні повідомили про підозри щодо побиття двох мобілізованих*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(90) *According to Deputy Minister, this will allow the agency to carry out its regulatory function and standardize turnstiles and combat first aid kits of Ukrainian soldiers*. (B, URL) – *За словами заступниці міністра, це дозволить відомству здійснювати*

регуляторну функцію й провести стандартизацію турнікетів і бойових аптечок українських бійців. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(91) *A woman who adjusted missiles at defense enterprises of the Kirovohrad region was sentenced to life imprisonment*. (B, URL) – *Жінка, яка наводила ракети на оборонні підприємства Кіровоградської області, отримала довічне ув'язнення*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(92) *Germany handed over another package of military aid to Ukraine: four Bandvagn 206 tracked all-terrain vehicles, four border guard vehicles, two HX81 tractors and two trailers for them, 82 SatCom satellite communication terminals, 50 drone detection systems, 100 000 first-aid kits and 27 477 backpacks*. (B, URL) – *Німеччина передала Україні черговий пакет військової допомоги: чотири гусеничні всюдиходи Bandvagn 206, чотири машини для прикордонників, два тягачі HX81 і два причепи до них, 82 термінали супутникового зв'язку SatCom, 50 систем для виявлення дронів, 100 тисяч аптечок і 27 477 рюкзаків.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(93) *The Security Service of Ukraine, together with the Naval Forces, attacked the Russian missile carrier "Buyan" and the patrol ship "Pavel Derzhavin" with drones*. (B, URL) – *Служба безпеки України спільно з Військово-морськими силами атакували дронами російський ракетоносій «Буян» і патрульний корабель «Павел Державин».* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(94) *After the first detonation, Russian minesweepers and divers were unable to discover our know-how*. (B, URL) – *Після першого підриву російські тральщики та водолази так і не змогли виявити наше ноу-хау*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

(95) *The Russian occupiers targeted a car of civilians with a kamikaze drone in the city of Beryslav in the Kherson region*. (B, URL) – *Російські окупанти дроном-камікадзе поцілили в автівку цивільних у місті Берислав на Херсонщині*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(96) *In the published footage, it can be seen that the ship is smoking, and helicopters are flying above it*. (B, URL) – *На кадрах, які публікують, видно, що корабель димить, а над ним літають гелікоптери*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(97) *A minesweeper – a ship for searching, detecting and destroying sea mines – also arrived at the site*. (B, URL) – *Також на місце прибув тральщик — корабель для пошуку, виявлення і знищення морських мін.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(98) *The Russians wanted to arrange a controlled release of radiation at the occupied Zaporozhzhia nuclear power plant*. (B, URL) – *Росіяни хотіли влаштувати на окупованій Запорізькій електростанції контрольований викид радіації*. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна (а саме, зміна порядку слів).

(99) *They wanted to artificially create a technogenic catastrophe*. (B, URL) – *Хотіли штучно створити техногенну катастрофу.* (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як граматична заміна.

(100) *As part of the first part of the project, Ukraine will receive almost 50 infantry fighting vehicles and tanks, 2 500 pistols, 7 000 rifles, 500 handguns and 500 sniper rifles, electronic warfare and reconnaissance equipment, as well as large-caliber ammunition*. (B, URL) – *У рамках першої частини проєкту Україна отримає*

майже 50 бойових машин піхоти й танків, 2 500 пістолетів, 7 000 гвинтівок, 500 ручних кулеметів і 500 снайперських гвинтівок, засоби радіоелектронної боротьби та розвідки, а також великокаліберні боєприпаси. (B, URL)

У цьому реченні була використана така граматична трансформація як дослівний переклад.

З граматичних трансформацій були задіяні наступні: дослівний переклад (54 %), об'єднання (1 %), граматична заміна (45 %).

Висновки до Розділу 3

1. Адекватний переклад військових матеріалів залежить від точного перекладу термінів, оскільки військові та військово-технічні поняття складають більшу частину військової лексики і мають високе семантичне навантаження, тому застосування лексико-семантичних і граматичних трансформацій є необхідним.
2. У результаті аналізу 100 відібраних прикладів (з сучасних медіа), були проаналізовані наступні лексико-семантичні трансформації: транслітерація (*transliteration*), калькування (*tracing*), вилучення (*omission*), додавання (*addition*), конкретизація (*concretization*), генералізація (*generalization*) та модуляція (*modulation*).
3. Для роботи з англійськомовними та українськомовними медіа, були відібрані приклади з наступних видань: «BBC News» [74], «The Guardian» [75], і «Babel» [76].
4. У цьому розділі також були визначені ЛСП (на основі відібраних раніше 100 прикладах) і відокремлені в окремі ЛСГ у кожному реченні. Визначились із наступними ЛСГ: «ворог», «військові», «зброя» та «військова структура».
5. Компаративний аналіз даного розділу здійснювався також на наявність перекладацьких трансформацій на граматичному рівні (на рівні речення). Проаналізувавши 100 відібраних прикладів з медіа, вдалось встановити, що присутні декілька видів перекладацьких трансформацій, а саме: дослівний переклад, членування (поділ) речень, об'єднання речень, граматичні заміни.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Метою перекладу будь-якої категорії лексики є не лише вираження стилістичного забарвлення та передача значення лексичної одиниці, а й донесення її прагматичних та соціокультурних якостей, які безпосередньо впливають на ступінь адекватності перекладу. Найкращим способом перекладу одиниць будь-якої категорії мови є використання перекладацьких трансформацій, які гарантують стилістичну відповідність.

З позиції трансформаційного підходу до перекладу, відтворення будь-якої категорії лексики (в нашому випадку – військової) у перекладі відбувається шляхом використання перекладацьких трансформацій, які включають в себе антонімічний переклад, цілісне перетворення, компенсацію та багато інших на лексико-граматичному рівні мови.

У результаті цього дослідження, а саме – аналіз 100 раніше відібраних одиниць з декількох джерел сучасних медіа – можна стверджувати, що деякі з лексико-стилістичних і граматичних трансформацій у певних випадках використовуються більше, а деякі – менше.

Розділ 3 нам демонструє, що лексико-семантичні трансформації, які були задіяні, були вживані у наступному процентному співвідношенні: калькування (18 %), додавання (1 %), вилучення (10 %), модуляція (21 %), еквівалентний переклад (12 %), конкретизація (3 %), дослівний переклад (35 %). Стосовно граматичних трансформацій, які були задіяні, у нас вийшла наступна ситуація: дослівний переклад (54 %), об’єднання (1 %), граматична заміна (45 %).

Щодо лексико-семантичного поля категорії «війна», яке було метою і основним завданням цього дослідження, варто зазначити, що вищезгадані 100 прикладів з медіа були також проаналізовані на наявність лексико-семантичних груп, які ми визначили (4 основних: «ворог», «військові», «військова структура», «зброя»). За результатами роботи, можемо зробити наступні висновки: ЛСГ «ворог» наявна у 36 % елементів зі 100 відібраних медіа-елементів; ЛСГ «військові» наявна у 29 % елементів зі 100 відібраних медіа-елементів; ЛСГ

«військова структура» наявна у 24 % елементів зі 100 відібраних медіа-елементів; ЛСГ «зброя» наявна у 55 % елементів зі 100 відібраних медіа-елементів.

Таким чином, можна стверджувати, що у сучасному медіа-дискурсі ЛСГ «зброя» у категорії «війна» найбільш вживана лексична група. Другою по величині вситупає ЛСГ «ворог» у категорії «війна». Третьою по величині групою є ЛСГ «військові», і останньою – ЛСГ «військова структура».

З огляду на актуальність даного дослідження, а також ситуації як в Україні, так і на міжнародному військово-політичному полі, перспективним можемо вважати вивчення інших типів перекладацьких трансформацій під час перекладу військової (та військово-політичної) лексики разом із її термінологією, а також лексико-семантичні категорії (і їх групи) у досліджуваному медійному дискурсі.

SUMMARY

The study on the topic "Implementation of the lexical-semantic category of war in the English-language media text as a translation problem" is devoted to the analysis of ways of expressing the injunctive in English and Ukrainian language cultures. The master's thesis consists of a list of conditional abbreviations, an introduction, three chapters, general conclusions, a list of references and a list of illustrative materials.

The Chapter 1 **“Теоретичні аспекти лексико-семантичної категорії війни у англійськомовному медійному дискурсі”** (“Theoretical aspects of the lexical-semantic category of war in English-language media discourse”) – theoretical. It examines the main concepts and structures of the lexical-semantic field; the concept of categorization and conceptualization in cognitive linguistics is studied using the example of the category of war; a description of the military-political discourse is given; a description of the media discourse is given; the structural and semantic content of the concept "war" in linguistic research is studied; the theoretical bases of the process of verbalization and the theory of conceptual metaphor are highlighted.

The Chapter 2 “**Семантичні аспекти категорії війни як проблеми перекладу в українській і англійській мові**” (“Semantic aspects of the war category as a translation problem in Ukrainian and English language”) is an analytical section. It presents the definition of LSF category "war" on the example of news media material and the use of conceptual metaphor in the translation of English-language media discourse.

The Chapter 3 **“Практичні аспекти лексико-граматичної категорії війни як проблема перекладу”** (“Practical aspects of the lexical-grammatic category of war as a translation problem”) is a practical study. It presents the means of implementing the lexical category "war" in media discourse and means of implementing the grammatical category "war" in media discourse.

Key words: *military discourse, media discourse, media space, war, translation, translation transformations, news.*